

6 | 2006 NOVEMBER

TEMA | HELLIGT LIV I EN SEKSUALISERET TID

Budskabet



TIDSSKRIFT FOR BIBELSTUDIUM, TROSLIV OG MISSION

Pornografi og kristen tro?

Sex er kommet for at blive

Et lystent blik

BUDSKABET 6 | 2006

TIDSSKRIFT FOR BIBELSTUDIUM, TROSLIV OG MISSION

142. årg.

ISSN 0901-4802

Hjemmeside: www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året:

Januar, marts, maj, juli, september og november

Tryk:

Øko-Tryk 96 94 04 11

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig

kildeangivelse.

Layout:

Amalie Puggaard Poulsen

Pris:

Abonnement: kr. 210,-

For unge under uddannelse: kr. 120,-

Udgiver og ekspedition:

Luthersk Missionsforening,

Industrivænget 40, 3400 Hillerød,

Tlf. 48 20 76 60

d1m@d1m.dk

Redaktion:

Ebbe Kaas, lærer (redaktør). Sneppevej 12, 6880 Tarm.

E-mail: lisbetkaas@mail.tele.dk

Flemming Bak Poulsen, forlagsleder, København

(redaktionssekretær)

Mikkel Vigilius, bibelskolelærer, Hillerød

Lene Due Madsen, lærer, Gudhjem

Bent Houmaa Jørgensen, afdelingsmissionær, Silkeborg

1

indhold

Leder

Himlen begynder på jorden..... 2

TEMA

Smykker, smart tøj

og gudvillet skønhed..... 4

"Sex er kommet for at blive"..... 7

Fordrejet..... 11

Et lystent blik..... 12

Pornografi og kristen tro?..... 15

At arbejde på ægteskabet..... 18

Hebræerbrevet

Kristi præstedømme

i tjeneste og offer..... 21

Tro i tiden

Med rødder i himmelen..... 25

ANDRE ARTIKLER

Historien om Sukh Dhaam..... 27

Katekismus updated..... 32

Indholdsoversigt 2006..... 34

Hilsen fra redaktøren..... 36

Himlen begynder på jorden

Hvordan skal vi forstå det, apostelen Paulus siger i Kolossenserbrevet kapitel 3 vers 1 – 4? Hvilke tanker får vi, når vi læser eller hører ordene: *"Når I nu er oprejst med Kristus, så søg det, som er i himlen, dér hvor Kristus sidder ved Guds højre hånd. Tænk på det, som er i himlen, og ikke på det jordiske. I er jo døde, og jeres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, jeres liv, bliver åbenbaret, da skal også I blive åbenbaret sammen med ham i herlighed."*

For det første må vi gøre os klart, at det er et ord, der er talt til kristne: 'Når I nu er oprejst med Kristus...'. Det peger hen på kapitel 2 vers 6: 'Når I nu har taget imod Kristus Jesus, Herren...', og så tales der ellers i det følgende om dåben og troen f.eks. i vers 12: '...da I blev begravet sammen med ham i dåben, og i den blev I også oprejst sammen med ham ved troen på Guds kraft, der oprejste ham fra de døde.' Paulus skriver altså til mennesker, som personligt har taget imod Kristus Jesus som deres frelser og Herre.

Til dem siger han så: 'søg det, som er i himlen ... Tænk på det, som er i himlen, og ikke på det jordiske'. Traditionelt er disse ord blevet udlagt sådan, at vi som kristne skal have himmellængsel og ikke være bundet til vort liv i denne verden, for vort liv i denne verden varer kun til en tid, men det liv vi får i himlen, varer evigt. Vi

skal derfor tænke meget på den herlighed, vi har i vente i himlen, så vi ikke bliver jordbundne af sind. Det er alt sammen rigtigt og vigtigt, og det kan vi finde rammende ord om flere steder i NT. Men spørgsmålet er, om det er det, der er hovedpointen i Paulus' opfordring her? Det tror jeg faktisk ikke, det er.

Paulus' anliggende kommer frem, når man ser disse vers i sammenhæng med de efterfølgende vers. Vers 5 begynder nemlig med et 'Så lad da ...'. Med andre ord: 'Det, jeg her har sagt, betyder helt konkret at ...'. Det viser sig således, at Paulus ikke ønsker, at vort fokus skal være på fantasifulde forestillinger om herligheden i Himlen, men på vort liv her og nu i denne verden. Det himmelske liv for en kristen må tage sin begyndelse allerede her i denne verden, og det drejer sig om noget meget konkret og virkelighedsnært. Og det er vel egentlig ikke så sært, for på opstandelsens morgen kommer himmelen ned på jorden. Da vil Gud skabe nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor. Guds rige vil bryde frem i herlighed på jorden og Gud vil selv bo iblandt os synlig i al sin herlighed og hans kærlighed vil gennemstrømme alt og alle.

'Så lad da det jordiske i jer dø: utugt, urenhed, lidenskaber og onde lyster, og griskhed, for det er afgudsdyrkelse.' (vers 5). Det fremgår her klart, at når Paulus bruger udtrykket 'det jordiske', så

tænker han ikke generelt på alt det, som vi kan se, høre, lugte og føle på. Nej, han tænker specifikt på det negative i denne verden, det onde, det som er Guds gode vilje i mod. Der er nemlig meget godt på denne jord, som vi helt bestemt skal tænke på og glæde os over. Det må modsat medføre, at Paulus med udtrykket 'det som er i himlen' tænker på det *liv*, som vi skal leve i himlen, altså det positive, det gode, det liv som stemmer overens med Guds vilje. Denne forståelse bekræftes af, at Paulus i vers 10 og vers 12 kommer med følgende opfordring: 'Ifør jer da ... inderlig barmhertighed, godhed, ydmyghed, mildhed, tålmodighed.' For I har 'iført jer det nye ...'. Denne tolkning ligger i lige forlængelse af det tidligere omtalte vers 6 i kapitel 2: 'Når I nu har taget imod Kristus Jesus, Herren, så *lev* i ham'.

Denne jordnære og konkrete udlægning af vers 1-4 stemmer langt bedre overens med det afsnit, versene står i, end den traditionelle tolkning. Det betyder, at vers 1-4, for at få den betydning frem, der fremgår af konteksten, kan gengives på følgende måde: 'Når I nu er oprejst med Kristus, så søg at leve det liv, som er i himlen, dér hvor Kristus sidder ved Guds højre hånd. Tænk på det nye liv, som er i himlen, og ikke på det syndige liv. I er jo døde fra det syndige liv, og jeres nye liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, jeres nye liv, bliver åbenbaret, da skal også I blive åbenbaret sammen med ham i herlighed.'

I en børnesang synger vi: 'Engang skal vi synge i himmelens kor, men først må vi øve hernede på jord'. Med andre ord: Hvis ikke vi får lært i vore hjerter her i tiden at ophøje og prise Jesus som vores frelser og Herre, så skal vi ikke forvente at være med i det himmelske kor i herligheden hos Gud. Men lovsangen er jo kun en del af det nye liv. På alle områder skal vi her i denne verden begynde at øve os på det liv, som hører til i Guds rige. Dér hvor vi, i Kristus, er blevet statsborgere, hvilket skal blive tydeligt for alle, når Jesus Kristus kommer synligt. Og da skal vores længsel blive opfyldt: At se Jesus, som han er i herlighed, og at leve det nye liv, vi har fået i ham, fuldkomment. Og det væsentlige i dette nye liv er kærligheden: 'Men over alt dette skal I iføre

jer kærligheden, som er fuldkommenhedens bånd.' (vers 14).

Når det nye liv dybest set er Kristus, så er det også klart, at det kun kan leves og udfolde sig, når vi lever vort liv nært knyttet til Jesus. Det er her kraften er. Det nye liv er en frugt af fællesskabet med ham. At være nært knyttet til Jesus er at være nært knyttet til Ordet om hans frelse og til hans undervisning om det nye liv, vi skal leve. Og det er lige præcis, hvad der fremgår af Paulus' undervisning i kapitel 2 vers 7-8: '... rodfæstede i ham, opbyggede i ham, grundfæstede i troen, som I har lært det, overstrømmende i jeres tak. Se til, at ingen fanger jer med filosofi og tomt bedrag, der bygger på menneskers overlevering, på verdens magter og ikke på Kristus.'

Efter at have gjort sig klart hvad det egentlig er, Paulus taler om i disse vers, så bliver det tydeligt, at vi her får en meget vigtig understregning: Som kristne skal vi have fokus på det nye liv i Kristus og ikke på det syndige liv, som vi er frelst fra. At være en kristen er ikke først og fremmest et nej til en hel masse, vi ikke må, nej, det er langt mere et ja. Et ja til et nyt liv, et ja til det gode liv, et liv i kærlighed. '... søg at leve det liv, som er i himlen, dér hvor Kristus sidder ved Guds højre hånd. Tænk på det nye liv, som er i himlen, og ikke på det syndige liv.' (vers 1b-2 i min omskrivning). Det skal vi øve os på og bestandig søge at blive bedre til, for det er, hvad Helligånden ønsker, han som bor i vore hjerter.

Det er altså ikke forkert at være meget optaget af det liv, vi skal leve som kristne. Det var Jesus, og det var apostlene, og de var det på en meget konkret og virkelighedsnær måde. Det er vi også i dette nummer af Budskabet. Lad os derfor følge opfordringen til at søge det himmelske liv og tænke på det; og det på en sådan måde at vi lever det ud i vores hverdag! Og så kan vi jo hver især nærlæse Kol 3,5-17 og overveje, på hvilket punkt netop du og jeg har brug for at øve os noget mere.



Smykker, smart tøj og gudvillet skønhed

I hovedkirken i Sumbawanga i Vesttanzania blev det for nogle år siden bekendtgjort, at mødte kvindelige medlemmer op til gudstjeneste iført bukser, ville de komme i kirketug.

Mon ikke reaktionen i dagens Danmark mest er uforstående hovedrysten? Vi er vant til noget helt andet: I reklamerne sælges alt bedst af halv- eller helnøgne kvinder. Selv tandbørsten skal være sexet. Tør vi overhovedet sige, at visse former for tøj kan en kristen ikke have på? Kan vi det i det hele taget?

Med til ovenstående historie hører, at der var diskussion blandt missionærerne. De, der orienterede sig mod landsbymiljøet, var enige om, at som kristen kvinde kan man ikke gå i bukser. Derimod var der åbenhed over for et stilskifte blandt dem, der mest kendte til livet i de større byer. Dog ville ingen provokere ved selv at gå foran.

Tre år senere mødte vi et andet sted i Tanzania adskillige buksekledte kvinder i kirken. Med til helhedsbilledet skal også nævnes, at vi fandt mange tanzanianske kvinders tætsiddende kjoler mindst lige så seksuelt udfordrende som et par damebukser. Desuden er en vejledning i anstændig påklædning obligatorisk for nye danske volontører og missionærer, der rejser til Tan-

zania. Og ingen tvivl om, at noget af den påklædning, vi møder i Danmark – også blandt kristne – vil vi nødtigt, at vore tanzanianske trosfæller skal opleve.

Hvad står på spil?

Mange kristne vil nok henregne tøjstil til adiafora-spørgsmålene og dermed mene, at her har den enkelte frihed til at følge sin egen smag, blot man ikke er unødigt provokerende. Det er jo ikke et spørgsmål om frelse eller fortabelse!

Men sådan kan tingene ikke stilles op. "Klæder skaber folk", siger et gammelt mundheld og peger på, at forskelligt tøj kan give mod til at leve forskelligt. Jakketsættet får drengen til at ligne en lille mand og rette ryggen. Eller tænk på punkerfrisur og nonnekysse, hvordan den første næsten kræver et vildere liv, mens den anden udgør et værn mod at opsøge seksuelle fristelser.

Tingene bliver endnu tydeligere, hvis vi nærlæser fx 1 Pet 3,3-4 i sin sammenhæng. Det er rigtigt, at der for kristne ikke eksisterer hellige klæder. *Jeg* kommer ikke Gud nærmere pga. en bestemt påklædning. Men *andre* kan faktisk godt gøre det! Peter skriver om mænd, som gennem deres ægtefælles måde at klæde sig på møder et kald til at vende om til Gud. På den anden side er der ingen tvivl om, at andre er blevet vildledt til synd pga. seksuelt udfordrende påklædning.

Ligeledes vil jeg, at kvinder skal være ærbart og ikke prangende klædt, deres pynt skal ikke være kunstfærdige håropsætninger og guld eller perler eller dyrt tøj, men gode gerninger, som det sømmer sig for kvinder, der vedkender sig deres gudsfrygt.

1 Tim 2,9-10

Derfor kan vi som kristne ikke være tilfredse med blot at undgå at provokere. Vi må *vedkende os vor identitet* som Guds børn (bemærk 1 Tim 2,10b). Vort vidnesbyrd skal være vindende, krydret med salt (Kol 4,6), og her må vi tænke tøjstil med. Det smarte og sexede, ligesom min private smag, må underordnes (spørgs)ålet: Hvilken påklædning synliggør bedst et rent og gudfrygtigt liv, som drager andre til Jesus?

Flere slags skønhed

Mand og kvinde er skabt forskelligt. Den seksuelle påvirkning fra det, øjnene ser, er størst hos manden. Derfor omtaler 1 Tim 2,9-10 og 1 Pet 3,3-4 kun kvindens udseende. For mandens vedkommende er det sindet (vrede og splid i 1 Tim 2,8) og handlemåden (1 Pet 3,7), der berøres.

Når det gælder kvindens naturlige skønhed, synes ikke mindst håret at have fået stor opmærksomhed i datidens samfund. I ovennævnte eksempel fra Tanzania er det knæ og lår, der ikke må være synlige, mens det kan være andre legemsdele i en dansk sammenhæng. Når det gælder kvindens 'påtagne' skønhed, nævnes specielt dyrt og prangende tøj, samt smykker.

Men teksternes fokus er et helt andet sted, nemlig ved *troens* skønhed, som er meget værd i Guds øjne.

Troen håber på Gud, står der i forbindelse med beskrivelsen af de hellige kvinder i 1 Pet 3,5-6. Derfor tager den troende sin seksualitet af sin Skabers hånd og stoler på *ham* i spørgsmålene om at finde en ægtefælle og siden bevare vedkommendes opmærksomhed og kærlighed – i stedet for at dyrke eget udseende og seksuelle tiltrækning.

Troen underordner sig Gud. Den troendes skønhed bliver derfor den sagtmødige og stille ånd, der villigt tager imod belæring fra Guds ord. For den, der har fået syn for det rene, gudfrygtige liv, er denne skønhed langt mere tiltrækkende end den verdsliges prangende livsstil.

Troen er ivrig efter at gøre det gode, være hensynsfuld og vise også den svagere part ære. Den troende cirkler derfor ikke selvoptaget omkring at virke (seksuelt) tiltrækkende, men vil gerne glæde sin ægtefælle også med sin fysiske skønhed.

Sidst, men ikke mindst, frygter troen Gud mere end presset fra omgivelsernes forventning, hvad enten det er verden eller det kristelige miljø. Det faretruende bliver ikke at falde uden for tidens tøjsmag og livsstil, men at komme til at tilsløre den skønhed, der i Guds øjne er meget værd.

Sigtet med formaningen er, at guds frygten skal give sig konkrete udslag i livsførelsen.

Den skal afspejle troen på, at vi er skabt i Guds billede som mand og kvinde, og at ægteskabet mellem én mand og én kvinde er den eneste gode ramme om seksuallivet.

Jeres skønhed skal ikke være i det ydre, såsom flettet hår, guldsmykker eller smukke klæder, men i hjertet, det skjulte menneske, med en sagtmødige og stille ånds uforgængelige skønhed, som er meget værd i Guds øjne.

1 Pet 3,3-4

Hjernen bag det hele

En enkel, og for mændene nem løsning, er at placere hele ansvaret hos kvinderne: De skal være ærbart klædt. Og det er nok ikke kun i Tanzania, at kvinden som regel får hele skylden, hvis et par overskrider de seksuelle grænser.

Men alt er ikke gjort med at skjule de ydre kønsorganer. Manden og ikke mindst mandens fantasi må bære sin del af ansvaret. Det er vel netop, fordi hjernen har så stor en betydning, at der i forskellige kulturer er vidt forskellige syn på, hvad der virker sexet, og hvad der ikke gør.

Det kan ikke undgås, at blikket nogle gange falder på en andens hustru, men det er ikke dét blik, Jesus ligestiller med ægteskabsbrud i Matt 5,28. Det er derimod det at kaste et *lystent* blik på hende, altså et blik som har været en tur omkring mandens hjerne og nu bliver styret af hans seksuelle fantasier.

Hvor fx Højsangen i Biblen kan gøre fantasien sund, vil en seksualiseret tid kun forstærke, forlede og forkvakle den, så der for nogle ikke vil være langt til seksuelle overgreb, når blikket fanges af en bestemt påklædning.

Forvandling ...

Hvordan hjælper vi som kristne mænd og kvinder så hinanden med vort *fælles* ansvar på det seksuelle område i en seksualiseret tid?



Philip Bach-Svendson f.1960

Missionsskole 1982-84, cand.theol. 1991. Missionær i Tanzania 1992-2006 (teologisk undervisning)

Ruth Roager Bach-Svendson f.1959

Kontoruddannelse, præliminær organisteksamen. Missionær i Tanzania 1992-2006 (undervisning af præstekoner i Brødrekirken og Den Lutherske Kirke)

Grundlæggende er Bibelens svar for begge køns vedkommende ganske enkelt: Helliggørelse! Det er Guds vilje, at alle troende skal helliges, så de afholder sig fra utugt (1 Thes 4,3-5), både i handling, tanke og påklædning. Det er muligt, hvis vi følger formaningen i Rom 12,1-2 om at lade os forvandle, ved at sindet fornyes, så vi kan skønne, hvad der er Guds vilje - med at vi er skabt som enten mand eller kvinde, kunne vi i denne sammenhæng tilføje.

Dette er ikke et overåndeligt svar på et hovedsageligt fysisk og rent praktisk spørgsmål.

For det første vi skal være opmærksomme på, at det er en enorm påvirkning fra tidsånden, vi er oppe imod. Der er fx undersøgelseresultater, der tyder på, at kvinders seksualitet ændrer sig i disse år. Det skyldes næppe rent fysiske forhold, men snarere den massive påvirkning fra vores sexfikserede tid.

For det andet så vil et nyt sind efter Guds hjerte resultere i en fornyet vilje til at efterleve Guds bud i konkret handling i mødet med tidens seksuelle fristelser og pres. Gentages en handling bliver resultatet et nyt handlingsmønster, som med tiden fører til nye vaner, som igen har varig indvirkning på hele personligheden.

Ansvaret påhviler som skrevet mænd og kvinder i fællesskab. Fx har begge køn som forældre et stort ansvar for, at børnene modnes til at forstå både egen og det modsatte køns seksualitet, så hjemmets spilleregler ikke bliver tvang, men noget de selv tager aktivt del i.

Men for os at se lægger de berørte bibelafsnit også op til en bestemt ansvarsfordeling. Kvinderne pålægges specielt et mere 'passivt' ansvar for at værne om deres egen seksualitet ved at undgå at leve og klæde sig seksuelt udfordrende. Stikordene er gudsfrygt og underordning.

I kraft af at de har en mere aktiv rolle, går de berørte tekstafsnits specielle formaninger til mændene ud på at styre kræfterne ved at handle helligt: Manden skal sørge for at vinde sin hustru i hellighed og ære (1 Thess 4,4 i 1948-oversættelsen), sætte sig så grundigt ind i forholdene at han kan belære – hensynsfuldt, uden vrede og uden at det fører til splid! – og træffe beslutninger, der fremmer et seksuelt set sundt forhold mellem kønnene og ikke mindst bringer kvindens personlighed og seksualitet til ære og værdighed (se hhv. 1 Tim 2,8.11-12 og 1 Pet 3,7). Dette arbejde vil givetvis også fremme hans egen seksualitet.

... og skøn

Kristendom er ikke en lovreligion, hvor forholdet mellem kønnene er nøje reguleret i paragraffer. Der er ikke tale om helligholdelse af tids- og kulturløse krav til tøjstil og omgangsformer, men om helliggørelse af den troendes sind. Derfor inddrager Gud os med hele vor personlighed i processen og forventer, at vi vedkender os vor identitet som hans børn. Forvandlingen af vort sind sigter på, at vi i de konkrete forhold kan skønne, hvad der er Guds vilje mht. tøj, smykker og anden udsmykning.

Det betyder langtfra, at vi har frihed til at forfølge vores egen personlige stil og smag. Vi får i stedet meget brug for hinanden som kristne, hvor den enkelte hjælper til med sin nådegave. Og først og fremmest får vi brug for at fordybe os i Guds ord, så vore skøn helliges og springer ud af vort nye sind og ikke af det gamle egoistiske og syndige sind.

Bemærk også at bønnerne er nævnt i sammenhængen både i 1 Tim og 1 Pet. Hvor skønnen træffes under stadig bøn om Guds ledelse, kan det endda medføre åndelig fornyelse, mens vore bønner på den anden side kan hindres, hvis vi indretter os efter vor seksualiserede tids lyster og lune.

"Sex er kommet for at blive"

Vores tid er ikke specielt interesseret i sex. I det mindste ikke mere end alle tider har været. Spændingen mellem mandligt og kvindeligt og den fysiske og psykiske trang til en partner, går som et pulsslag gennem historien. Den har skabt noget af den helt store kunst, og den har skabt nogle af de mest smertelige svigt i menneskers liv.

Både Bibelen og historien giver den amerikanske komiker Groucho Marx ret i hans ironiske bemærkning om, at "sex er kommet for at blive".

Seksuelle synder er heller ikke nogen nyhed. Potifars hustru¹ og Davids synd med Batseba² er eksempler fra Det gamle Testamente. Der er tre synder, GTs profeter tilbagevendende advarer imod: Frafald fra Gud, social synd mod næsten og seksuel synd mod os selv og næsten. Den samme treklang finder vi NTs breve, hvorved utugt er én af de synder, de nytestamentlige menigheder oftest advares imod. Desuden har kirkehistorien – inkl. LMs historie – mange vidnesbyrd om de ulykker, seksuel synd kastede ind over mennesker og menigheder. Så heller ikke på dette punkt lever vi i nogen særlig enestående tid. De fleste af de problemer, vi slås med, er bare gentagelser af fortidens temaer.

Alligevel sker der ting, som på en særlig måde præger klimaet i vores samfund.

Ved en kompliceret historisk udvikling er det blevet vanskeligere at fastholde to klassiske bibelske pointer i seksualetikken: Nej til sex før og udenfor det livslange ægteskab. Og: Nej til sex mellem mennesker af samme køn.

Nedenfor nogle få streger til et billede af den udvikling:

Prævention

På ét punkt vil jeg vove at beskrive vores tid som enestående: Min generation – de ca. 50-årige – er den første i verdenshistorien, som ikke umiddelbart forbinder seksuelt samliv med muligheden/risikoen for at få børn.³

Det hænger først og fremmest sammen med de forbedrede præventionsmidler, som fra ca. 1970 bliver almindeligt anvendte i samfundet.

Helt tilbage fra skabelsesberetningen er der to sideordnede temaer i seksuallivet: Det er til for at føre slægten videre og for at være en del af fællesskabet mellem to elskende. Begge temaer er en del af Guds gode gave til os. Lige smukke og lige meget ramt af syndefaldet.⁴

Men præventionsmidlerne giver os et skub til at isolere de to temaer fra hinanden. Sex løsriver fra slægtslivet. Heldigvis ikke altid i praksis og slet ikke i den kristne menigheds rådgivning om

sex. Men – og det er det afgørende i denne sammenhæng – i vores bevidsthed og følelsesliv. Uanset hvilken moral eller ideologi vi i øvrigt har, så tænker vi ganske enkelt ikke "børn", hver gang vi tænker "sex". Og den forandring gør mere ved os, end vi er klar over. Med den kunstige insemination, tager denne udvikling et par yderligere omdrejninger. Man kan sagtens have sex uden af få børn af det, og man kan få børn uden at have sex.

Så er sex for alvor blevet en fritidsbeskæftigelse.⁵

Resultatet bliver firkantet sagt: Sex løsrives fra forplantningen og kærlighed fra ægteskabet. I dette lys skal man muligvis også se den stadig stigende interesse for "anderledes sex", fx homoseksualitet. Sex bliver et eksperiment, en øvelse, en oplevelse på linie med andre dele af fritidslivet. Og den slags plejer man jo ikke at gøre sig så mange etiske overvejelser over...⁶

I det samme 20. århundrede sker der en række forandringer i menneskers livsform: Levestandarden stiger og kvinderne bliver efterhånden mere økonomisk uafhængige. Især med flytningen til de større byer mister traditionen og slægten meget af sin kontrol over menneskers adfærd, og sekularisering betyder, at den kristne morals indflydelse på den offentlige moral daler betydeligt. Mange af de ydre støtter, som holdt menneskers adfærd "på plads", forsvinder. Hermed bliver skilsmisser lettere at gennemføre. De er stadig en stor følelsesmæssig smerte for de fleste. Jeg tvivler i hvert fald på, at der er særlig mange letsindige skilsmisser. Men de er ikke mere den økonomiske og sociale katastrofe, de var engang. Det ændrede erhvervsmønster og livsmønster gør skiftende partnere, hurtig sex ved en fest eller på en rejse både lettere at gennemføre, lettere at skjule for de nærmeste og efterhånden mere acceptable. De fænomener har altid eksisteret; men nu kommer de frem i lyset og bliver undertiden idealiseret, som den spændende form for sex. Ægteskabelig sex fremstilles derimod som en kedelig rutine onsdag aften.

Der fremstår det, den engelske sociolog Anthony Giddens kalder "rene forhold". Dvs. forhold, som mennesker kun bliver i så længe, de kan få noget ud af dem. Den dag de ikke er seksuelt, følelsesmæssigt eller intellektuelt tilfredsstillende, forlader man dem. Der er nemlig ikke andre grunde til at blive.⁷

Sex i det offentlige rum

Og sex er i den grad kommet frem i lyset!

Det er næppe helt enestående i verdenshistorien, at sex gøres til et offentligt tema – fænomenet kendes fra oldtidens Grækenland og dele af middelalderen - men med de moderne medier har denne offentlighed om sex taget enorme dimensioner.

Dette har i nogen måde ændret vores begreber om pornografi.

Ét problem er den hårde porno, hvor forbruget i Danmark i dag er enormt højt, og hvor porno kan findes på enhver servicestation med respekt for sig selv.⁸

Et andet karakteristisk træk er, at for 30 år siden var porno noget, man skulle finde i butikker i snuskede sidegader. I dag dukker det op (i det mindste i blødere former) i reklamer, i nyhedsudsendelser, i undervisningsmateriale...⁹

Det er ganske enkelt blevet vanskeligt at definere, hvad der er pornografi. Grænsen mellem nyhedsformidling og pornografi, oplysning og pornografi, kunst og pornografi, reklame og pornografi er ofte nærmest udvisket.

Dette hænger også sammen med en udvikling, som mange af os virkelig ikke beklager: Tidligere tiders tabuer, fortællinger og fortrængninger på det seksuelle felt er for en stor del forsvundet. Jeg ønsker mig ikke tilbage til en tid, hvor unge mennesker ikke forstod, hvad der skete i deres egen krop, og ikke turde spørge; hvor seksuelle spørgsmål blev behandlet i undervisning og forkyndelse i så forblommede vendinger, at det var umuligt at forstå, hvad der blev hentydet til, eller hvor seksuelle lyster blev opfattet som syndige i sig selv.

Men den samlede udvikling har ikke mindst ændret overgangen fra barndom til voksenliv. Tidligere var det at blive voksen identisk med at blive lukket ind i de voksnes hemmeligheder (fx om økonomi, vold, politik og sex). Nu har de voksne ikke flere hemmeligheder, og det at blive voksen er at afprøve, om man kan leve op til de billeder, man har af de voksnes liv.¹⁰

Den umulige definition

Men vi har brug for en definition, hvis vi skal kunne manøvrere

som kristne i dette samfund hvor pornografi er blevet stuerent. Så derfor vil jeg alligevel vove det ene øje og forsøge en definition af porno:

”Porno er kulturprodukter – film, reklamer, netsider, påklædning – som gør os seksuelt opstemte”.

Dermed mener jeg: Kulturprodukter som planter utugtige billeder i hovedet på os, og frister os til at handle utugtigt.

Eller mere præcist: ”Som produceres for at gøre os seksuelt opstemte.” (Sagen er jo, at et menneske kan blive seksuelt opstemt af snart sagt hvad som helst, når man er i humør til det)

Nu kan man indvende at denne definition er subjektiv.

Dertil vil jeg svare: Lige præcis!

Der er ganske enkelt reklamer, filmscener, tekster og påklædning som virker – og dermed er – pornografisk på ét menneske og ikke på et andet. Og det er vi alle underlagt.

Hvis denne forståelse er rigtig, så er det ikke forkynderes og lederes opgave at komme med præcise definitioner af, hvilke film, bøger og internetsider kristne skal bruge.¹¹

Men så er det langt snarere vores opgave at bevidstgøre os selv om, at vi har med Gud at gøre, når vi bruger kulturprodukter. Og vi må hjælpe os selv og vores tilhørere (ikke kun de mandlige!) til at stille spørgsmålet: ”Hvornår frister et kulturprodukt mig til utugt?”

Og vel at mærke gøre folk opmærksomme på, at utugt ikke alene er noget der sker i handling, men også i tanken og fantasien.¹²

Og så udfordre folk til at drage konsekvenserne af det: Slukke TV, lade være at gå i biografen, hvis anmeldelsen antyder seksuelle scener, som man har erfaring for, virker seksuelt stimulerende, holde sig fra bestemte netsider, lade være med at se TV på bestemte tider af døgnet, tale det igennem med en sjælesørger...

Der er en klar bibelsk formaning i mødet med utugt til at flygte.¹³ Den har vi en pligt til at fastholde og sætte tydelige ord på. Så må hver mand og kvinde drage sine konsekvenser.

Men er det ikke for diffus snak? Frister den frihed ikke til misbrug?

Jo, uden tvivl. Og jeg mener også godt, at vi kan give folk gode ideer til, hvilke grænser de kan trække; men alternativet til at give plads til det personlige skøn er værre: At vi ophøjer vores skøn til lov i menighederne. Dels risikerer vi, at folk tror, de har opfyldt Guds bud ved at følge vores skøn, og dels vil i det mindste eftertiden let gennemskue, at det netop var vores tidsbundne skøn.

Mindre sex i samfundet?

Udviklingen i tøjstil er en karakteristisk illustration af det tidsbundne og af at vores begreber om seksuelle signaler forandrer sig.

For et par generationer siden blev det betragtet som usømmeligt i LM, at kvinder gik i bukser. LMHs forstander Frits Larsen sendte efter sigende i 50'erne de kvindelige elever op på værelset for at skifte tøj, hvis de mødte op i bukser til en cykeltur!

Det kan man grine af i dag; men så går man glip af pointen: Han opfattede det som mandsdragt, og han har uden tvivl opfattet det som kraftige erotiske signaler, at kvinder på den måde udstillede deres former.

I det stykke var han på linie med mange nutidige mænd – kristne eller ikke-kristne – i Afrika og Mellemøsten. For dem er et glimt af en nøgen pigefod eller en hårtot et langt stærkere erotisk signal end de mange bare maver, vi har vænnet os til at se i Danmark, er for os.

Erotiske signaler er nemlig ikke objektive!

Dermed er sagt, at Frits Larsen meget vel kan have haft ret. I hvert fald hvad angår ham selv og hans egen generation. Men han kan også meget vel i 50'erne have lagt sin vurdering ned over en yngre generation, som simpelthen ikke læste signalerne, som han.

Derfor er den bibelske undervisning om sømmelig optræden også værd at tage alvorligt. Mere alvorligt end den ofte bliver. Men det er også værd at besinde sig på, at sømmelighed netop er et spørgsmål om skøn.

Vi skal i øvrigt ikke tro, at vi som kristne er alene om at bokse med denne problemstilling. Der er kulturanalytikere, som spørger, om Danmark i virkeligheden er ved at blive afseksualiseret

Jens Ole Christensen f. 1956

Cand.theol. 1984

Generalsekretær i LM.

Tidl. rektor på Dansk Bibel-Institut.



i disse år. Fordi der er mindre og mindre, som er tildækket og overladt til fantasien, skal der stærkere og stærkere midler til at opfatte noget som seksuelt. Og fordi sex fylder så meget i det offentlige rum, bliver der ikke noget tilbage til det private!¹⁴

Jeg ved ikke, hvordan man måler den slags; men der er forskere, der mener, at der er mindre sex i danske soveværelser, fordi der er så meget i medierne.

Hvis det er sandt, så er den bibelske undervisning og nogle kulturanalytikere enige om at sømmelighed og blufærdighed, i virkeligheden er det sunde, sjove og glade sexlivs ven og ikke dets fjende. Det er da ærlig talt en interessant detalje.

I det hele taget er der grund til at ofre de almene menneskelige argumenter en fornyet opmærksomhed, når det handler om seksualitet.

Der er gode almenmenneskelige argumenter for at genoplive gamle begreber som blufærdighed og trofasthed i vores samfund.

Da foreningen "Sex og samfund" havde 50-års jubilæum i august 2006, var der et interview i radioen med formanden Christian Graugaard. Sex og samfund har i hele sin historie arbejdet for såkaldt seksuel frigørelse og seksualoplysning.

Graugaard blev i interviewet spurgt om mennesker efter 50 års seksuel frigørelse var blevet lykkeligere. Svaret lød tøvende: "Det står nok 1-1".

Hans pointe var, at han ikke ønskede sig tilbage til 50'ernes faste og snærende normer. På den anden side har den større åbenhed og den friere moral, samt det forhold at mennesker ved meget mere, også ført til at kravene til det spændende, perfekte, varierede sexliv er blevet meget større. Og mange kan ikke leve op til det sexliv og de orgasmer de ser på film og forestiller sig at alle andre har. Dermed bliver de rastløse, utilfredse og på jagt efter det store sus.¹⁵

Hvad gør vi?

Lad os dog løfte hovedet, gå i offensiven og tro på det, vi selv tror: For mange mennesker, vil det være en befrielse at slippe ræset og begynde at gå på opdagelse i en kristen menneskelighed og den bibelske undervisning.

Nemlig den kristne menneskelighed, der siger:

Ja til seksualiteten: Glæder sig over længslerne og drifterne, over at vi kan reagere seksuelt, over at kroppen fungerer, og at vi kan blive fascinerede af det andet køn. Vi skader i hvert fald vores egen position meget, hvis den forfalder til at seksualitet kun nævnes i sammenhæng med advarsler.

Ja til trofastheden og sammenhængen med slægtslivet: En frimodig tro på at den bibelske undervisning om ægteskabet ikke "bare" er den hellige Guds vilje; men også placerer seksualiteten i en ramme, hvor den beskyttes mod umenneskelige præstationskrav og rastløshed. En tydelig bibelsk undervisning bliver endnu mere nødvendig, når de ydre støtter for en kristen seksualmoral falder. Og en konkret hjælp til både kærestepar og ægtepar, som gerne vil leve en kristen etik ud trods modvind fra kulturen.

Nej til utroskab, som godt nok er lige ved at blive et "plusord" i vores kultur; men som i virkeligheden betyder, at vi svigter hinanden og os selv. Det betyder også en praktisk hjælp til at undgå den anonymisering, som på arbejdspladser, rejser og kurser frister til utroskab.

Nej til den offentliggjorte sex, som i sidste ende gør det kedeligt at være sammen med din elskede. Lad os genoplive den sunde blufærdighed. I den kamp kan vi i disse år finde fornuftige allierede udenfor den kristne menighed. Mennesker, som kan se, at porno ødelægger kærlighedslivet.

- 1 1 Mos 39.
- 2 2 Sam 11-12.
- 3 Jeg skylder at sige, at dette afsnit ikke er en etisk diskussion af kristnes forhold til prævention; men alene en beskrivelse af den mentalitetshistoriske udvikling.
- 4 Sml. 1 Mos 1,26-28, 1 Mos 2,18-25 og 1 Mos 3,16.
- 5 Peter Thielst: "En Køn Lyst" s. 43-58 i Bjarne Sode Funch: "Livstemaer" (Hans Reitzels Forlag 2006).
- 6 Carsten Elmelund Pedersen m fl.: "Kærligheden glæder sig ikke over uretten" (8 kirkelige organisationer 1996) s. 16-39.
- 7 Han mener altså med udtrykket "rene forhold" cirka det stik modsatte af, hvad vi som kristne mener med renhed. Anthony Giddens: "Intimitetens forandring" (Reitzel 1994), Birgit Heinskou: "Køn kærlighed og seksualitet" (Gyldendal uddannelse 1999).
- 8 En undersøgelse foranstaltet af "Nordisk Ministerråd" viser stort forbrug helt ned til 12 års alderen vel at mærke både for drenge og piger, Kristeligt Dagblad 20. sept. 2006.
- 9 Førvævnede undersøgelse vise for øvrigt, at drengene finder denne porno meget mere intimiderende end den hårde porno, fordi de ikke kan vælge den fra.
- 10 Se Neil Postmann: "Når barndommen forsvinder" (Hekla 1989).
- 11 Selv om egentlige fremstillinger af samlejer vel aldrig kan være andet end pornografi?
- 12 Matt 5,28.
- 13 Ef 5,1-4.
- 14 Birgit Heilskou: "Køn..." s. 94-97.
- 15 Radioavisen 27. august 2006. Det er indlysende at Gravgård ikke vil synes om min anvendelse af hans udtalelse; men det gør den ikke mindre påfaldende.

Fordrejet

drej dig
 drej dig
 Shulamit
 så vi kan frydes over dig
 drej dig
 dans
 kravl op
 på køleren Shulamit
 så mænd kan frydes over dig
 drej dig
 dans smid
 skørtet sammen med hængningerne
 så man frydes drej dig dans
 kast håndklædet i ringen
 så vi kan se dig
 bade
 nøgen
 Batseba

Det er bedre at gå lemlæstet ind til livet ...

Martin Luthers prædikener over Bjergprædikenen fra 1531 er ikke så velkendte. Her bringes et mindre uddrag...

Et lystent blik

I har hørt, at der er sagt: ›Du må ikke bryde et ægteskab.‹ Men jeg siger jer: Enhver, som kaster et lystent blik på en andens hustru, har allerede begået ægteskabsbrud med hende i sit hjerte. Hvis dit højre øje bringer dig til fald, så riv det ud og kast det fra dig; for du er bedre tjent med, at et af dine lemmer går tabt, end med, at hele dit legeme kastes i Helvede. Og hvis din højre hånd bringer dig til fald, så hug den af og kast den fra dig; for du er bedre tjent med at miste et af dine lemmer, end at hele dit legeme kommer i Helvede.

Matt 5,27-30

TEMA

12

Af Martin Luther

Dette er endnu en knyttnæve mod den farisæiske lære. I den behandler Kristus to forhold: Først ægteskabsbrud og dernæst skilsmisse.

Farisæerne havde tolket dette bud om ægteskabsbrud, ligesom de havde tolket det 5. bud, og de påstod, at man kun overtræder dette bud, når der er tale om en fuldbyrdet handling. De anså det derfor ikke for at være synd, at man optændes af begær efter en anden kvinde, eller at man udtrykker ukyskhed og skamløshed ved ord eller fagter. Sådanne forhold ville ikke skade deres hellighed, hvis de i øvrigt gjorde gode gerninger, ofrede og bad og lignende.

Dette kan dog under ingen omstændigheder kaldes sand lære om Guds bud. Der er tvært imod tale om en total forvrængning. Denne forståelse vil ikke gøre mennesker bedre, men værre. Hermed åbner de alle døre for synd og utroskab.

Men nu skal du høre, hvad der i virkeligheden er budskabet i Herrens prædiken, et budskab, der gør alle farisæeres hellighed til synd og skam. Jesus kaster et nyt lys ind over dette bud, og han skærper det sådan, at ægteskabsbrud sagtens kan begås med øjnene, ørerne og munden og allermest med hjertet, når man med ond lyst kikker efter en kvinde, kurtiserer hende og leger med hende i tanken.

Hermed står det klart, hvilken slags mennesker, Jesus færdes iblandt. Det er altså ikke kun de almindelige mennesker, der giver plads for disse laster, men også dem, der er sat til at være forbilleder for mennesker. Vejlederne opmuntrer til utroskab med deres liv.

Alligevel anses de for at være fromme folk. Selvom man naturligvis må glæde sig over, at de i det ydre holder sig fra grove synder og tilsyneladende lever et fromt og ærbart liv, så bliver de dog ikke noget virksomt bolværk mod løbsagtighed og liderlighed. Og andet kunne man heller ikke forvente af en så slap og løs vejledning. De får ikke folk til at leve ærbart og rent, så meget mere som det ligger mennesket nær at leve efter sine lyster. Det svarer jo til, at man sætter en voldsmand i fængsel og forventer, at han skulle blive et bedre menneske af det. I virkeligheden sidder han bare og ønsker, at han kunne komme ud og hævne sig på den, der har angivet ham.

"Men", indvender min læser, "hvis det er rigtigt, at ægteskabet brydes, blot ved at man kaster et lystent blik på en anden kvinde, hvad skal man så stille op?" Mænd og kvinder skal dog leve sammen. Skal man være sikker på ikke at blive fristet, skal man jo skjule sig og lukke ører og øjne og rive hjertet ud af kroppen!

Men Jesus forbyder altså ikke, at man lever sammen, spiser

og drikker sammen, ler og hygger sig sammen. Alt dette er ikke ondt, hvis man bare ikke glemmer: "Du må ikke begære".

Som vi så, forsøgte farisæerne at komme udenom dette bud ved at hævde, at det ikke er synd at begære en kvinde *i tanken* og med såkaldte uskyldige handlinger at vise sine ømme følelser. Men de anså det jo heller ikke for synd at være vred på et menneske eller at være fjendtlig i sit hjerte. Farisæerne afviste derfor Jesu tilspidsede udlægning af budene. De hævdede i stedet, at budene blot var "gode råd". De gik endog så vidt, at de diskuterede eller betvivlede det forkerte i at have et enkelt ægteskabeligt sidespring.

Også i vores tid (Luthers tid. Overs. note) højagter man dem, som kun "synder lidt". Men samtidig kan man finde mennesker, som er så overspændt hellige, at de nærmest forbyder mænd og kvinder at omgås hinanden i det hele taget. De flygter bort fra verden og lukker sig inde i klostrene og nægter at omgås andre mennesker.

Men Kristus garderer sig mod begge grøfter, idet han ikke tillader at forvrænge Guds bud, og heller ikke at man lader synden råde. I stedet forklarer han, at den, som med ond lyst ser på en kvinde, er en ægteskabsbryder. Og han siger videre, at det var bedre for sådan et menneske, at han rev sit øje ud, end at han skulle gå fortabt med hele sit legeme i behold. På den anden side vil han ikke vide af sådanne helgener, som flygter bort fra verden. Hvis det blev det almindelige, var der jo ikke brug for Guds ord. Hvis jeg levede ensomt ude i en ørken, var der vist ingen, der ville takke mig for, at jeg ikke begik ægteskabsbrud eller slog nogen ihjel. Helt galt ville det blive, hvis jeg af den grund bildte mig ind, at jeg var fuldkommen i forhold til budene, som Gud jo har givet os for at lære os, hvordan vil skal leve her i verden sammen med vore medmennesker. Vi er jo ikke sat her i verden for at flygte ud af den igen. Derimod er vi sat her for at hjælpe hinanden.

Dertil kommer, at du ikke bliver bedre af at undgå alt det, der kan friste dig til synd, for synden bor først og fremmest i dit eget hjerte.

Du kan ikke flygte fra dig selv! Og det er heller ikke det, Jesus opfordrer til. Tvært imod! Du skal stå med begge fødder på jorden og kæmpe med tålmodighed mod prøvelserne. Menin-

gen er, at du skal kæmpe dig igennem og vinde sejr.

Kristus lærer dig ikke at flygte fra mennesker og problemer. I stedet skal du give agt på dig selv, og hvis dit øje eller din hånd er dig til forargelse, skal du kaste dem bort. Det vil sige, at du skal bortskaffe selve årsagen til synden, som giver anledning til den onde lyst eller begæret, som bor i dit hjerte. Læg mærke til, at Kristus siger: *Når du ser på en kvinde med begær, så har du i dit hjerte begået ægteskabsbrud*. Han forbyder således ikke at se. Men han vil sige, at man skal skelne mellem det at se og det at begære.

"Se" må du. Men vær opmærksom på, at begæret ikke tager magten. Gud har jo bestemt, at enhver skal have sin egen ægtefælle, og at de to skal lade sig sammenbinde til en enhed. Lysten og tiltrækningen skal alene være knyttet til din ægtefælle.

Når du kan stå fast på dette, så under Gud dig gerne den største glæde, og han lægger sin velsignelse over samlivet og finder det velbehageligt. I ægteskabet må I gøre, som I fælles har lyst til. Det er jo hans egen ordening, og det er, hvad I er skabt til.

Her ligger årsagen til de fleste ægteskabsbrud:

MAN SER IKKE PÅ ÆGTEFÆLLEN MED GUDS ØJNE OG SOM EN AF GUD VELSIGNET GAVE. OG SÅ KIKKER MAN EFTER ANDRE, SOM MÅSKE BEDRE LEVER OP TIL ENS FORESTIL- LINGER OM EN GOD PARTNER.

Snart udvikler det sig så, og begæret, som alene skulle være knyttet til ægtefællen, truer med at tage magten.

Dertil kommer, at kød og blod i alt for høj grad er tiltrukket af det nye og spændende. Hurtigt bliver man træt af det, man har, og tænker, at fornyelse kunne være godt.

Så bliver man optaget af den anden, og djævelen er ikke sen til at puste til ilden. Snart ser manden, at konen har så mange fejl og mangler, og han ser slet ikke alt det ved hende, som før frydede ham. Snart er det sådan, at han synes, at alle andre kvinder er bedre, smukkere og mere charmerende end hans egen, som han næsten ikke kan udholde at være sammen med mere.

Det stærkeste værn mod utugt er derfor, at ethvert menneske skal lære at betragte sin egen ægtefælle som en Guds gave, ja, som den ypperste skat og det skønneste klenodie, som et menneske kan få.

Hvis en mand så fik øje på en anden kvinde og fik den tanke, at hun var skønnere end alle andre, så ville han straks komme til at tænke på sin egen kone som en kær og dyrebar gave fra Gud. Han ville tænke, at "her er den kvinde, som Gud har givet mig. Hende har Gud selv udvalgt til mig blandt alle verdens kvinder. Gud har lagt hende i mine arme, og jeg ved, at det inderligt vil behage ham, at jeg holder mig til hende i kærlighed og trofasthed. Hvordan skulle jeg så kunne ringeagte en så kostelig og guddommelig gave og gå efter en anden kvinde, når jeg ved, at hende har jeg fået af Gud?"

Med den indstilling kan jeg sagtens se på og tale med så mange kvinder som helst. Jeg kan le sammen med dem og hygge mig, når bare lysten og begæret holder sig borte. Hvis mit kød og blod frister mig, må jeg ikke give op overfor fristelsen. I stedet skal jeg kæmpe og ved Guds ord sejre og leve, så ingen ondskab i verden gør mig vred, og ingen fristelse fører mig til ægteskabsbrud.

Kraften til at overvinde fristelsen ligger i Guds ord. Foragter man dette ord, mister man kraften til at modstå fristelserne.

Hermed skulle det være tydeligt, hvornår det "at se på en anden kvinde" er synd, og hvornår det ikke er. Det er synd, når du ser på en anden kvinde, som du kun må se på din egen kone.

Jeg vil alligevel ikke sige det så skarpt, at hvis man fristes og oplever lyst og begær efter en anden kvinde, så er man fordømt. Det er jo sådan, at man ikke kan leve helt uden syndige tilbøjeligheder. Det gælder alle Guds bud og altså ikke bare det 6. Derfor har vore lærere – og jeg tilslutter mig dem – gjort den distinktion, at de onde tanker, som mod vores vilje stiger op i os, ikke er dødssynd. Det er jo ganske enkelt umuligt, at du ikke skulle blive vred, hvis en eller anden har forulempet dig. Men det bliver du ikke fordømt for, hvis du bare ikke forsvarer din vrede og beslutter, at du vil gøre din modstander en tilsvarende skade ved første

givne lejlighed.

Sådan er det også i denne sammenhæng. Du kan ikke værgе dig imod, at djævelen og dit eget onde kød får dig til at tænke onde og usømmelige tanker. Men du må sørge for, at djævelens pile ikke bliver siddende i dit kød. Du må få dem revet ud og kastet bort hurtigst muligt. Det er jo, som en af de gamle fædre sagde:

”JEG KAN IKKE HINDRE, AT EN FUGL FLYVER OVER MIT HOVED, MEN JEG KAN HINDRE DEN I AT BYGGE REDE I MIT HÅR OG HAKKE MIG I NÆSEN!”

Det er altså muligt for os at værgе os mod fristelserne, så vi ikke bevidstløst falder i.

Men selvom de syndige tanker ikke er dødssynder, er de dog synder. Og som sådanne er de omfattede af den almindelige absolution.

Nogle teologer diskuterer, om det er synd, når en kvinde forelsker sig i en mand og ønsker at gifte sig med ham. Diskussionen går altså på, om ægteskabet alene bygger på mandens kærlighed.

Denne diskussion er helt uden mening! Selvfølgelig vil folk gifte sig, fordi de bliver fyldt af kærlighed og lyst til hinanden. Det er jo Gud selv, der har indgivet brud og brudgom denne dragning mod hinanden. Skriften befaler klart og tydeligt både mand og kvinde, at de skal elske hinanden, og Gud ser med velbehag på, at mand og kvinde gør hinanden lykkelige og tilfredsstillende hinandens behov.

Der er al mulig grund til at håbe, at kærligheden og lysten til hinanden varer ved. Ellers får djævelen alt for let spil, når han vil have os til at tro, at en anden end ægtefællen bedre skulle kunne tilfredsstille os.

Oversat og bearbejdet af Leif Bach Kofoed.

Pornografi og kristen tro?

– Hvordan kan vi komme ud...

Mange kristne unge mænd kæmper med pornografi. Problemet er gammelt. Indtil for 5-10 år siden, var det især pornoblade, der var vejen ind i den verden. De var – og er fortsat – vidt tilgængelige, og en del følte sig simpelthen fristet til at købe dem. Men tiderne har ændret sig lidt. Hvor det før var noget, man måtte gå ned og købe i butikken, er pornografi nu noget, man kan få fat i med tre-fire klik på Pc'en, hvis den ellers er koblet til Internettet. Det rejser nogle nye udfordringer og nogle nye kampe – og dem skal vi se på her.

Men hvad har vi som kirke at sige ind i den sammenhæng? Hvordan skal vi takle det? Hvordan hjælper vi mennesker fri? Jeg vil gerne pege på 3 veje, som jeg selv og andre har fået meget god hjælp af. Den første hedder skriftemål, den anden hedder en forståelse af, hvad der sker, og den tredje er en praktisk hjælp.

Sjælesorg

Før vi ser på det mere konkret, så lad os se lidt mere principielt sjælesørgerisk på det. Jeg har selv prøvet at falde, og jeg ved, at andre falder. Der er grundlæggende to forhold, vi må og skal understrege som kristen menighed her. Det første, vi skal sige

til os selv og andre, er ganske enkelt: Du kan gå fortabt af det her! Pornografi er synd. I Bjergprædikenen flytter Jesus problemet fra den konkrete utugt til den tænkte utugt (Matt 5,27). Og siger så "Hvis din højre hånd bringer dig til fald, så hug den af og kast den fra dig" (v.30). Grunden til det er, at "du er bedre tjent med at miste et af dine lemmer, end at hele dit legeme kommer i Helvede". Det må vi holde frem for os selv – og andre – der falder her. Du går fortabt, hvis du slutter fred med denne synd!

Det andet vi må og skal sige til den, der kommer i sjælesorg og bekender denne synd er: Bekendt synd er glemt synd. Når du er hos Jesus og har bedt om tilgivelse hos ham, så findes den synd ikke mere! Det kan godt være, at du sidder tilbage med billederne og følelserne af skylden og skammen. Men da må du høre det: Den er borte, når den er bekendt. Det må vi sige med henvisning til fx 1 Joh 1,9: Hvis vi bekender vores synder, vil Gud tilgive og slette den ud. Og det gælder lige så meget pornografisk synd, som det gælder al mulig anden synd! Ligeså meget, som denne synd kan føre dig bort fra Gud, lige så lidt kan den fjerne dig fra Gud, når den først er bekendt. Det må vi sige til dem, der falder.

At leve det nye liv

Som kristne er vi kaldet til at leve det nye liv, vi har fået af Gud. Hvad indebærer det i det her tilfælde? De følgende råd er erfaringer, jeg selv har gjort mig – men når du ser på dem, så husk én ting: *De kan ikke bruges til at gøre Gud glad!* Du er hans barn, når du tror – og du kæmper med dette som et Guds barn. De tre veje, jeg selv har fundet hjælp i er følgende:

Sjælesorg/vennesnak

En af de ting, jeg har fundet en del hjælp i, er at tale med venner om det. Det hjælper på flere forskellige planer. Vi kan bede sammen og på Jesu vegne tilsige hinanden syndernes forladelse. Jeg tror faktisk, at det, vi klassisk set kalder for skriftemålet, her kan blive til god hjælp. Dette er ikke en artikel om skriftemål, men lad mig alligevel lige skitsere en måde at gøre det på: For det første så bekend det for din ven. Nævn konkret, at du kæmper med det her. Dernæst så bed sammen med din ven om tilgivelse, og lad så din ven – på Jesu vegne (og med håndspålæggelse) tilsige dig alle – og dermed også dine pornografiske – synders forladelse.

JEG TROR, DET KAN VÆRE GODT AT HAVE EN AT KÆMPE DENNE KAMP MED. EN SOM DU KAN TALE ÅBENT OM DET MED.

Et råd i den forbindelse – som nogle måske kritiserer – er: Bland din ægtefælle eller kæreste uden om det konkrete her. Jeg mener ikke, du skal fortie det, men jeg har vanskeligt ved at se, hvad hun skal bruge de konkrete detaljer til. Lad hende vide at du kæmper med det – men lad de konkrete fald og den konkrete tilgivelse høre hjemme i et sjælesorgsrum/vennerum. Min erfaring siger mig, at kærester eller koner ikke kan bruge dette til noget.

Forståelse

De fleste, som kæmper med dette her, stiller sig selv spørgsmålet. Hvorfor? Hvorfor falder jeg igen og igen og igen? Der er flere svar på det spørgsmål. Nogle af svarene hænger sammen med, hvem du er som person, men der er også nogle generelle svar i det. Du er et seksuelt væsen og har ønsket, lysten og driften til sex bygget ind i dig. Så derfor kan driften ikke undre. Samtidig er du ramt af syndefaldet, hvilket forvrider din seksualitet i en gal retning. Det er nogle af grundene – men der er også andre.

Det første jeg vil pege på er *forståelse*. Du må lade dig udfordre af ét enkelt spørgsmål: Hvorfor falder jeg? Hvad er det, der driver mig til Pc'en eller ned i kiosken? Det spørgsmål har jeg stillet mig selv, og det blev til god selvindsigt og kan måske blive til hjælp. Jeg læste på et tidspunkt noget om ludomani – spilletrang, der tager over – og det slog mig, hvor meget jeg kunne kende igen. Nogle af de frustrationer, en ludoman er igennem, syntes jeg lignede mit problem til forveksling. Det har ledt mig frem til følgende erkendelse:

SKAL VI FORSTÅ, HVORFOR VI FALDER I FORBINDELSE MED PORNOGRAFI, MÅ VI INDSE, AT DER GÅR ET FALD ELLER EN SITUATION FORUD.

Faldet i pornografi er sjældent bare en bombe, der lige pludselig springer. Når du er faldet – og er blevet tilgivet – så stop op en gang og stil dig selv spørgsmålet: Hvad skete der, *før* jeg faldt? Hvilke følelser bevægede sig rundt i kroppen på mig? Her kan der være flere svar: De første gange, du stiller dig selv spørgsmålet, finder du måske intet svar – men lige så stille vil du måske opdage noget i den her retning:

Jeg var *ensom*, jeg *kedede* mig – så jeg skulle have noget at

slå tiden ihjel med. At ligge og surfe rundt på nettet kan få mig til at glemme tid og sted. Men det er en besynderlig form for hjælp.

Jeg var *vred*. Der var engang én, der gjorde mig opmærksom på at vrede og seksuelle følelser kan erfares nogenlunde ens, og at vi kan komme til at forveksle dem. Er mit pornografiforbrug i virkeligheden delvist et forsøg på at udleve nogle vrede følelser?

Jeg var *frustreret*. Der var så mange forskellige følelser, der kæmpede i min krop, så jeg måtte finde på en eller anden form for flugt. Igen må vi stoppe op og sige: Det er altså ikke en frugtbar måde at udleve sine følelser på.

Stop op og tænk – og overvej om de følelser, du kæmper med, kunne udledes på en anden måde. Kan jeg komme til at kede mig konstruktivt i stedet for?

HVORDAN KAN JEG HÅNDTERE MIN VREDE OG FRUSTRATION PÅ EN BEDRE MÅDE END VED AT FLYGTE IND I PORNOGRAFIENS VERDEN?

Pc'en

Så er der Pc'en. Hvad gør vi ved den? Der er simpelthen meget, meget let adgang fra Pc'en og ud i det offentlige (porno)rum. I gamle dage skulle jeg dog en tur i kiosken. Nu er der kun to, tre klik derhen, så er der porno på skærmen. Hvad gør jeg så ved det? Det kommer lidt an på din situation. Er du gift (og Ja! Der er gifte der har dette problem!), så kunne et råd evt. være at lade din kone være den, der åbner Pc'en. Sådant at du kun kan surfe, når hun er hjemme. Jeg har hørt om folk, der bruger den ordning, men jeg er nok noget skeptisk overfor den. Så skal din kone blandes ind i al Pc-brug, og jeg ved ikke, om det er hensigtsmæssigt.

En anden mulighed er at cutte Internettet. For nogle er det en

løsning simpelthen at lukke for forbindelsen. Det har jeg selv praktiseret, men jeg fandt det mere og mere svært, fordi så meget liv efterhånden foregår på nettet. Derfor vil det for mig at se være en nødløsning og ikke mere.

En tredje mulighed er et pornofilter. Der findes faktisk efterhånden meget gode filtre, som kan hjælpe – og nogle er så gode, at de ikke bare lige lader sig fjerne! Jeg vil gøre opmærksom på et af dem. Programmet hedder *safeeyes* og findes på *safeeyes.com*. Det koster ca. 350 kr. om året at have abonnement på det. Det er et ganske udmærket program til hjælp på dette område.

Når det er sagt, så skal det ses i sammenhæng med det, som i øvrigt er sagt ovenfor. Hvis ikke det hænger sammen med syndstilgivelse, så bliver det slaveri. Og hvis ikke det hænger sammen med et forsøg på at prøve at forstå, hvad der foregår, så vil det bare vise sig på en anden måde – det er min erfaring!

Dette var lidt om emnet fra mit eget liv. Håber du kan bruge det i din egen kamp!

Artiklen er skrevet af en anonym forfatter på opfordring fra redaktionen.

At arbejde på ægteskabet

Som præst taler jeg med mange enker om tiden op til ægtefællens dødsfald. Det sker ikke så sjældent, at jeg får følgende historie. "Min mand var ikke til at drive til læge. Han fejlede ikke noget, også selv om han havde det elendigt. Og da jeg så endelig fik ham til læge, brugte han mere tid på at fortælle en masse af hans historier i stedet for at sige til lægen, hvad der plagede ham!" Manden fik ikke den behandling, han skulle have, eller da det ikke længere var muligt at undgå behandling, var det for sent. Årsagerne er mange til at besøget hos lægen udskydes eller undgås. I den forbindelse er årsagerne sådan set også ligegyldige. Over for sygdom er det behandlingen, der tæller.

Med denne lille beretning vil jeg indledningsvis fremsætte tre udsagn om din holdning til kærligheden mellem dig og din ægtefælle. Tænk over dem, derefter kan du afgøre, om jeg har ret eller ikke.

Tre udsagn om kærlighed

Første udsagn. Kærlighed er en følelse og en grundværdi, jeg har i mig

Som børn af det 21. århundrede er vores holdning til, hvad kærlighed er, præget af det syn, vi kalder for den romantiske kærlig-

hed. Den opstod i romantikken for et par århundreder siden, og den næres igennem tusindvis af billeder, bøger, film, dameblade og vore drømme om den store lykke. En kristen præges også af andet end det, men vi er naturligvis børn af vores tid. Og denne prægning får som konsekvens, at vi opfatter kærligheden som en del af vores personlighed. Jeg drømmer ikke om, at min kærlighed sådan kan forsvinde, for den er jo en del af mig.

Andet udsagn. Jeg er et menneske, der elsker

I hele min levetid har jeg kun stødt på mennesker, der om sig selv mener, at de er kærlige mennesker. Hvis et forhold går galt, så har jeg aldrig hørt nogen sige, at det skyldtes deres manglende evne til at elske. Jeg møder mange mennesker, der kan se fejl hos sig selv. Jeg har for travlt med arbejde, jeg var for træt, da vi skændtes osv. Men ingen sætter spørgsmål ved sig selv som et elskende individ.

Tredje udsagn. Når noget går galt, så er det enten den andens skyld, eller jeg er undskyldt

Prøv at lægge mærke til dit reaktionsmønster næste gang du ryger ind i en konflikt. (Lad mig lige bemærke: hvis du ikke mener der er konflikter i dit ægteskab, vil der ikke være noget i denne

artikel, du kan bruge). Du reagerer i et splitsekund på følgende måde. Først siger din tanke til dig, at det ikke er din skyld, men din kones/mands, kollega etc. Men hvis du i samme splitsekund ikke har mulighed for at lægge skylden fra dig, så ser du for dig alle de forhold, der undskylder dig. 'Det var et uheld!' 'Det slap ud af min mund!' 'Jeg er træt etc.!' Vi har denne mekanisme kørende alle sammen med ganske få undtagelser.

Disse tre udsagn er en del af dig, som konstant øver indflydelse på dig og forholdet til din ægtefælle.

Betydningen for ægteskabet

Det første udsagn lægger et stort pres på ægteskabet. På Jesu tid, på reformationstiden og altså helt langt ind i 1800-tallet giftede man sig ikke af kærlighed. Ægteskabet havde andre interesser, der var så vigtige at få dækket, at tanken om, at man altid skulle gifte sig med den, man elskede, var udelukket. Og dog må vi som kristne være glade for, at kærligheden fik så stor betydning for, hvem der lever sammen. Problemet er naturligvis, at det har nogle omkostninger. Hvis kærligheden går i stykker, så er man nødt til at skilles.

Det andet udsagn kommer fra samme opfattelse, der blev gældende i romantikken. Den hænger sammen med det syn på mennesket, at det er i besiddelse af en lang række fortræffelige egenskaber, som vil flyde fra sindet, hvis ikke noget hindrer dem.

Jeg vil tro, at en del kristne vil sige, at sådan tænker kristne ikke. Vi ved nemlig godt, at vi er syndere. Vi forstår godt, at det kan gå galt for mennesker, der ikke lever troens liv med Jesus. Men kristne kan godt ved en ekstra mellemregning vende tilbage og mene det samme. Et verdsligt menneske kan være så egoistisk, at der ikke er plads til kærligheden, men jeg som kristen elsker – godt nok ikke af mig selv, men ved Guds hjælp. Og det ord, som vi knytter til ved, vil oplagt være: *Vi elsker, fordi han elskede os først.* (1 Joh 4,19). Resultatet af dette bliver egentlig det samme. Kærligheden er en side ved os, som vi mestrer. Min erfaring siger mig, at dette syn på kærligheden hører til blandt de mest ødelæggende for kærligheden i ægteskabet. Grunden er, at det spinder os ind i et selvskende bedrag, der dræber

kærligheden.

Kærlighed i bibelsk forstand har det kendetegn, at det altid har fokus på Gud og andre mennesker. Når Johannes om Jesus siger: *han havde elsket sine egne, som var i verden, og han elskede dem indtil det sidste* - så var det ikke et udsagn om den store kærlighed, som Jesus havde i sit hjerte, men det handler om, at hans handlinger indtil det sidste havde opmærksomheden rettet mod disciplenes tarv. Der er taget et stort skridt for kærligheden, når din opmærksomhed er på de kærlige handlinger, du viser.

Det tredje udsagn er en følge af, at vi er syndere. Som kristne er vi blevet bevidst om, at vi er syndere. Bevidstheden fjerner desværre ikke synden. Du er hjælpeløst bundet til at elske dig selv, således at du selv over for din nærmeste ser hendes eller hans fejl, mens dine egne ikke vejer helt så tungt. Dersom din syndserkendelse ikke alene forbliver teori, men du indser, at synden er mest aktiv over for din ægtefælle, kan den gøre dig så ydmyg, at du bliver et rarere menneske at leve sammen med.

Jeg vil i det følgende nævne to områder, hvor din arbejdsindsats for jeres kærlighed vil bære frugt. Det første område drejer sig om at blive et ligeværdigt par. Det andet område handler om at bygge venskabet ind /bevare det i ægteskabet.

Værdi

En af de store positive erfaringer vi får, når vi forelsker os, er, at et andet menneske ser på mig med andre øjne end alle andre. Jeg er noget særligt, og jeg bliver elsket som den person, jeg er. Jeg skal ikke pynte på noget eller skjule noget. Jeg har værdi i mig selv. Det er det dybeste behov for ethvert menneske at have betydning. Og da ægteskabet er det mest intime forhold, du lever i, så er det den grad af betydning, din mand eller kone giver dig, der afgør, om du har det godt eller skidt.

Hver gang vi er sammen, spejler vi vores værdi i den måde, vores ægtefælle behandler os på. Og det sørgelige er, at der skal ti positive tilkendegivelser til for at opveje en dårlig. Prøv engang at tænke efter, hvor mange negative ord, der blev talt sidst I havde en konflikt. Så skal du gange det antal med ti, før din ægtefælle følelsesmæssigt kan tro, at han/hun er værdifuld i

dine øjne. Så kraftigt det er mig muligt, skal jeg understrege, at det der kommer ud mellem sidebenene eller i et ansigtsudtryk, der viser mishag, taler lige så kraftigt som ord, der kommer ud af munden. Derfor skal du sørge for at rose, anerkende, opmuntre din ægtefælle. Når jeg hører min svigerfar lovprise sin kone adskillige gange på en dag, så slår hun det nok hen (- fordi hun er jyde), men spørg hende, om hun tvivler på, at hun er elsket. Og spørg hende, om hun har et godt liv! Mand, du skal give din kone fem knus dagligt – som minimum.

Det er den måde, du og din ægtefælle taler på, der er vigtigst for jeres forhold. Og i samtalen er det vigtigste, at I taler sammen på en sådan måde, at I begge er sikre på, at den anden har hørt og forstået, hvad du har på hjerte. Især i den ældre generation er der mange ægtepar, der ikke taler sammen om det, der har størst betydning.

Det er der en naturlig forklaring på. Det er en kendt sag, at unge mennesker i højere grad udtrykker følelser end det var normalt før i tiden. Men der er også en anden grund. Hvis den tillid, som det altid er, at betro sig selv til en anden, er blevet misbrugt, så reagerer vi med at lave en skal om vore følelser. Resultatet er, at de varme følelser, vi engang nærrede for hinanden, kvæles. At få en tryk ramme om samtalen, så du kan åbne op til dit inderste over for den mand og kvinde, som vil dig det bedste, er *det* vigtigste for jer som par, gamle som unge. Jeg kan kun anbefale at få gode redskaber til det ved fx at deltage i et PREP-kursus (se nærmere på www.prep.dk), som nu udbydes mange steder i landet.

Venskab

Det andet område, som afgør, hvor godt du vil opleve dit ægteskab, er graden af venskab og sjov i jeres forhold. Undersøgelser viser, at det er vigtigere for tilfredsheden i et forhold, om I har det sjovt sammen, end om I skændes eller ej. Det hænger sammen med, at det er i legen, i det at være fjollet eller at stornyde livet sammen, at vi føler livet bruse igennem vore årer. Intet giver bedre positivt indhold til samlivet end morskab.

Læg mærke til hvordan du har det, når du er sammen med dine bedste venner. Morskaben er ikke det eneste, der udgør et

godt forhold, men gode venner fornøjer sig i hinandens selskab. Vi morer os nemlig kun med de mennesker, som vi er helt trygge ved. Mange ægtepar holder op med at more sig sammen. Det kan der være mange gode grunde til. Vi har en travl hverdag. Vi har børn, der skal passes etc. Men en alvor presser sig også på, som argumenterer for, at morskaben ikke hører hjemme, når man er blevet voksen og ansvarlig. Intet er mere forkert.

Rigtig mange forhold bliver udsultet og ødelagt af, at ægteskabet kun har plads til pligter. Hvis det oven i kombineres med, at den ene eller begge i forholdet får afløb for den positive livsudfoldelse sammen med venner (i bestyrelsesarbejde/menighedsarbejde), så er forholdet i store fare for at gå i stykker på kortere eller længere sigt.

Det har været en stor befrielse for mig at finde ud af, at det ikke er for sjov, at min kone og jeg skal have det sjovt sammen. Det er en af de bedste måder at nære kærligheden imellem os på. Det bedste ved den sjove side af jeres forhold er, at jo bedre I har det indbyrdes, des bedre er det for jeres børn og øvrige omgivelser. I kan med god samvittighed afsætte børnene til venner eller forældre og planlægge tid sammen, for at gøre det I begge har lyst til. Hvis der er stor forskel på, hvad I synes er sjovt, så lad ønskerne gå på skift.

Jeg opfordrer ikke til at skippe venskaber og den morskab, vi har sammen med dem. I stedet kan venskabet være en god inspiration og ledetråd til at genvinde det helt naturlige i den første forelskelse. Tiden sammen med den elskede var noget, du så frem til, og som gav dig lyst til livet. Det var sammen I drømte drømme om fremtiden og alle de ting, I gerne ville opleve og gøre sammen. Hvis det er blevet væk eller lever en hensygnende tilværelse imellem alt det, du skal, så vind det tilbage, for det gavner kærligheden imellem jer.



Poul Bo B. Sørensen f. 1959

Cand. theol. 1987.

Præst ved Skelgårdskirken på Amager.

Kristi præstedømme i tjeneste og offer

I denne artikel skal vi se på Hebr 8,1-10,18. Afsnittet rummer en skelnen mellem det, der kaldes henholdsvis "den første pagt" (8,7; 9,1,15) og en "bedre pagt" (8,6) eller "ny pagt" (8,8) Vi skal forsøge at beskrive henholdsvis den første og den bedre pagt, idet vi fokuserer på følgende:

1. De to pagters gudstjenestebolig
2. De to pagters tjenere.

Ordet "pagt" betyder aftale eller overenskomst. Både den "første" og den "bedre" pagt har Gud som initiativtager. Begge pagter er givet af ham og er udtryk for en måde, hvorpå Gud ordner sit forhold til mennesker. Gennem de to pagter får vi et dybt indblik i, hvem Gud er, og hvordan han handler med Israel og med os i dag.

1. De to pagters gudstjenestebolig

a) Den første pagt.

I det gamle testamente lægges der stor vægt på, at til sand gudstjeneste hører et bestemt indrettet rum. I vores tekst kaldes Israels Guds hus "Åbenbaringstelt" (8,5). Dermed siges, at Guds bolig er det sted, hvor Gud bor og åbenbarer sig for sit folk. Når kong Salomo bygger en gudstjenestebolig af sten i Jerusalem, ophører Gud med at åbenbare sig i et telt, men Gud helliger

templet, sætter sit navn på det og forsikrer, at hans øjne og hjerte altid skal være dér. Samtidig gør Gud det klart, at der er betingelser for hans nærvær. Næmlig at kongen og hans sønner på Israels trone skal være retsindige og vandre for Guds ansigt og overholde hans ord. Ellers vil Gud lægge huset i ruiner! (1 Kong 9,3-9)

Forgængerer for Salomos tempel var telthelligdommen. Også den var hellig. I 8,5 siges det, at det var Moses der rejste den. Byggeplanen for telthelligdommen i alle dens enkeltheder havde Moses set i et syn på Sinaj bjerg. Israels jordiske helligdom under ørkenvandringen var altså blevet til efter et forbillede, formet af Moses og de mænd Gud udrustede med kunstsnilde. Men helligdommen var kun udtryk for noget midlertidigt. I 10,1 siges at loven kun indeholder en skygge af tingenes sande skikkelse og det gælder også åbenbaringsteltet. Det forbillede, Moses gik ud fra, var altså en skygge af noget der var på vej.

Hebr 9,1-5 beskriver, hvad helligdommen rummede. Lysestage, bord, skuebrød osv. Forfatteren tillader sig ikke at gå i enkeltheder (9,5), men alle effekterne havde deres funktion i gudstjenesten. Hvert kar og hvert lys skulle være helliget Herren og anvendes af ham.

I 9,6-10 nævnes det forhold, der for alvor viser at helligdom-

men kun er et midlertidigt forbillede, (en skygge af det, der skulle komme) nemlig inddelingen i to rum: det Hellige og det Allerhelligste.

Læg mærke til, at Helligånden vil sige noget gennem denne torums-opdeling. Guds hellige Ånd er ikke kun det gamle testaments ophav, men også den egentlige fortolker af pagten. Hvad er det så, ånden vil lære os gennem det forhold, at gudstjenestens rum i den første pagts tid var to-delt? Jo, Helligånden viser, at vejen til Gud er spærret for syndere. Eller rettere at vejen til fællesskab med Gud for folket endnu ikke er åbnet (9,8). Rummet som kaldes "det Hellige" opfattes som en spærring. Der hviler således et "endnu-ikke" over den første pagt. Den første pagt fører ikke til målet for bange samvittigheder (9,9), fordi den ikke renses dem (9,14). Kun ét forhold kan fri synderen for angsten for Gud: En hel og fuld renselse for al synd! Men over al gudstjeneste under den første pagt hviler en påmindelse om synder (10,3). Helligånden vil gennem Hebræerbrevet vise modtagerne, at den gamle helligdom må brydes ned, fordi den dybest set er en hindring for fællesskab med Gud. Den første pagt er udtryk for en midlertidig indretning, hvorunder Gud ordner sit forhold til Israels folk. Altid må folket stræbe efter at gøre den hellige Gud tilfreds. Der er en uro over folk under den første pagt. Bemærk i den forbindelse vendingen i 9,6: "...i det forreste rum går præsterne til stadighed ind, når de gør tjeneste" og i 10,11 har vi om ypperstepræsten udtrykt, at han dag efter dag står og forretter sin tjeneste uden at synden bliver fjernet. Sådan er lovpagten. Aldrig retfærdig. Aldrig hellig. Aldrig fuldkommen hvile. Men: Gud være lov og pris! Han har givet os et nyt gudstjenesterum!

b) Den bedre pagt

Prøver vi at spejle efter en fysisk beskrivelse af den nye og bedre pagts helligdom, spejder vi forgæves. I 9,11 beskrives denne pagts helligdom som et større og mere fuldkomment telt. Rummet kaldes også i 9,12 "det Allerhelligste". I 9,24 møder vi betegnelsen "helligdom". Det understreges, at de troende

hebræeres sande helligdom slet ikke er på jorden! Det udtrykkes på to måder: først at den ikke hører den skabte verden til (9,11). Dernæst ved udtrykket "selve himlen" (9,24). Den sande gudstjeneste har sit udspring ovenfra, i det som er evigt og uskabt. Den pagt, der altså formidler frelse til mennesker, knyttes til et "gudstjenesterum", vi mennesker ikke har bygget op, men den kommer fra Gud.

Bemærk tillige at vi i v. 24 får at vide, at Kristus er vor ypperstepræst, idet han træder frem for "Guds ansigt". I GT bruges udtrykket "at træde frem" om det, der sker, når ypperstepræsten bærer blodet af et offerdyr frem en gang om året på den store forsoningsdag i den jordiske helligdoms Allerhelligste. Nu er Kristus trådt frem; ikke i et rum med guldbeklædte vægge foran pagtens ark og sonedækket, men netop for Guds ansigt, til folkets bedste.

Udtrykket "Guds ansigt" er et rigt udtryk. I 2 Mos 33,20 anvendes udtrykket parallelt med udtryk som "Guds herlighed", "Guds skønhed" og "Guds navn". Det er nærliggende at forstå "Guds ansigt" som en betegnelse for Guds navn, altså alt det som er i Guds væsen. Når Kristus tjener i det uskabte "rum" og træder frem for Guds ansigt, må vi forstå det således, at han bærer sit offer frem, i ikke bare i Guds nærhed, men i Gud selv. "Guds ansigt" udtrykker altså Guds væsen. Og når Kristus er for Guds ansigt er han en soning for folkets synder. Salme 90,1 udtrykker da også den virkelighed, at Gud selv er en bolig. Derfor er den nye pagt en bedre pagt. Den er udtryk for, at Gud selv har ordnet sit forhold til syndere gennem det offer, Jesus har bragt for os. Kun det.

2. De to pagters tjenere

a) Den første pagt

Til gudstjenesterum hører også tjenere. Den første pagts tjenere er for det første Israels og Judas hus, Abrahams efterkommere efter kødet, Hebræernes kødelige fædre. I 3,5 nævnes også Moses som tjener i Guds hus.

Vi har i 8,9 en tankevækkende detalje om Guds forhold til Israel dengang han sluttede den første pagt med dem: "...jeg tog dem ved hånden" står der! Som en far tager sin søn ved hånden og leder ham trygt og sikkert, sådan er Israel som en Guds søn, han har kaldt ud fra Ægypten (Jf. Hos 11,1). Som Guds søn blev Israel udvalgt af Gud til at tjene Ham ved at tage vare på Guds ord, tilbede Guds ord og lovsynge det. Gennem mange forordninger om taksigelse og ofre ved den jordiske helligdom skulle Israel findes tro og således ære Gud. Men de blev utro mod deres bestemmelse. Derfor måtte Gud advare og tugte dem og til sidst lægge deres helligdom i ruiner. De brød pagten og kunne ikke være Guds tjenere.

Af Israels folk havde Gud udvalgt Levi stamme til at være præstestamme. De skulle tage vare på ofringerne og tjenesten ved helligdommen. I 10,1-4 møder vi flere udsagn om deres tjeneste: v. 1 peger det vedvarende og årligt gentagende. Et af tegnene på, at den første pagt var ufuldkommen, er netop dette. Ofrene skulle gøntages, fordi de ikke fuldt ud rensede for synd. Også præsterne selv måtte renses (9,7). Når en præst døde, blev man mindet om syndens løn, som er døden. Den første pagt var vel Guds ordning. Men Guds ordning førte ikke til målet (10,1). Vi får her virkelig indsigt i, at selv Guds lov er magtesløs overfor synden i vort væsens rod.

Det minder os om, at også vi i dag kan være ihærdige og samle al vor kraft på at leve Gud til ære i Guds gode og befalede ordninger i dagligdagen, og dog bærer denne tjeneste døden i sig, ja, er døde gerninger. I det ydre kan lovens tjenere være perfekte og opnå ydre synlige resultater og så er de dog under Gud vrede, fordi de ikke er rensede i deres indre. De er uden Helligånden.

b) Den bedre pagt.

Den ypperste tjener i den bedre pagt er Kristus selv (8,6). Han er tro i sin tjeneste som søn over Guds hus (3,6). Israel svigtede sin tjeneste som søn. Men Gud har lagt en ny grund og gjort en

ny begyndelse i en ny pagt. Atter har han kaldt sin søn hjem fra Ægypten (Jf. Matt 2,15).

I 10,5-7 hører vi, at han stiller sig til rådighed som tjener med sit legeme. Kristus byder sit eget legeme frem i stedet for de kroppe af dyr, Gud havde befalet i den første pagt.

10,5 udtrykker, at Jesu legeme har været "beredt". Hebræerbrevet anvender her SI 40,7ff om det, der sker, når Kristus træder ind i verden. Gud har beredt, dvs. forberedt, et menneskeligt legeme som et sonoffer. Den første pagt er således forberedelsen tid. Gud har gjort sig klar til selv at træde ind under den første pagts vilkår, ind under loven. Han vidste, at det liv, folket ikke kunne leve, ville han selv leve for dem og opfylde, hvad de skyldte. Gennem sin søn bød Gud sit legeme til. Hele hans liv blev indviet til tjeneste for os.

I 10,7 siger Kristus: "...i bogrullen er der skrevet om mig". Bogrullen er et udtryk for loven. Vi må her tænke på alle kravene til den enkelte Israelit og til folkets gudstjenester. Som sådan er loven en beskrivelse af Kristi liv her på jorden. Hvilket herligt evangelium. Jesus kom for at fuldbyrde hvert eneste bogstav i loven for derigennem at gøre Guds vilje. Hans tjeneste for os er altså ikke kun himmelsk, men også jordisk, i den forstand at den himmelske tjeneste er en følge af hans jordiske tjeneste, der kulminerede i kors og opstandelse. Jesu legemlige liv var lydefrit (9,14). Han opnåede en fuldkommen lydighed, fordi han forblev tro mod "bogrullen", også hvor det kostede modsigelse og smerte, ja pine og død. Han var villig til at lære lydighed af sine lidelser, skønt han var Guds søn og ejer en Ånd som er evig (jf. 5,8. og 9,14). Som Kristus *er*, således *bliver* hans gerning for folket. Da han *er* evig, *gælder* hans gerning evigt. Intet skal gøntages og forbedres, af det han har gjort. Dermed har han rensat sit folks samvittighed, og han har ført dem til målet. Folket er helligt i kraft af hans vilje.

Der er ingen grund til at søge hellighed efter vor vilje, når vi allerede er helligede efter hans vilje. (10,10). Al stræben efter hellighed uden forankring i Jesu legeme er og forbliver døde gernin-

ger. Derfor begynder sand kristen gudstjeneste i modtagelsen af Jesu legeme og blod. Men det er ikke kun Kristus, der er Guds tjener i den nye og bedre pagt.

Den bedre pagt har også Jesu brødre og søstre som tjenere.

Vi skal mærke os, at også den bedre pagt er sluttet med Israels hus (8,10). Gud har, skønt Israels folk svigtede og forlod ham, ikke fortrudt sine løfter til dem. Derfor behøver Hebræerne ikke føle sig diskvalificerede og udenfor. De får lov at være med – i troen på Kristus, ham som deres "bogrulle" skriver om.

I 9,15 omtales den evige arv, som udbetales, når han, som har oprettet det første testamente, dør. Det er sket i Kristus. Det er først med opretterens død, at hans testamente kan åbnes. Da Jesus døde, blev Guds testamente åbnet, og i det ser vi en arv til både jøder og hedninger udfolde sig. Jesu blod er den nye pagts blod, der vidner om og peger på de troendes herlige arv. Ved troen på Jesus er både jøder og hedninger arvinger til alt, hvad Kristus er. Først i lys af den nye pagt ser og forstår vi det gamle testaments og lovens (bogrullens) mening.

Den bedre pagts tjenere er kendetegnede ved, at loven er skrevet ind i deres indre, ind i hjerterne. Den adskiller sig fra den første pagt ved at rumme tjenere for Gud af både jøder og hedninger. Tidligere havde hedningerne været udenfor. Nu er de



Thomas Wind f. 1962

Cand. theol. 1990. Lærer på LMH.

medindlemmede i Guds hus og delagtige i arven fra Gud. Der er med den nye pagt heller ikke forskel på barn og voksen. Alle fra den mindste til den største kender Herren (8,11).

Disse forhold har meget at lære os. Lad os tænke på noget, Paulus skrev til filipperne i Fil 3,3.

"Det er os, der er de omskårne, og som tjener ved Guds ånd og har vores stolthed i Kristus Jesus i stedet for at stole på noget ydre".

Paulus skriver dette i et frontalt angreb på judaistiske vranglærere. De havde hævdet, at for at man kunne være et sandt Guds barn og efterfølge Kristus, måtte man være omskåret på legemet – altså man måtte være kristen +. Paulus gør gældende, at det helt afgørende er at være stolt af Kristus Jesus og tjene ved Guds ånd. Dette er kraftkilden i Guds riges tjeneste nu: Som omskåret ved Ånden at sætte sin lid til Jesus. "... omskåret er den, som er det i sit hjerte, i Ånden, ikke efter bogstaven. Hans ros kommer fra Gud, ikke fra mennesker." (Rom 2,29b).

Når Hebræerbrevet taler om, at Herren i den bedre pagt vil lægge sine love i de troendes indre og skrive dem i deres hjerte (8,10), er det en frugt af Helligånden i deres hjerter. Alt hvad vi behøver for at blive Guds børn og tjene vor himmelske far, har Gud givet i sin Søn og med sin Ånd.

Med rødder i Himmelen

Det er meget specielt at være et kristent menneske! I dagligdagens trummerum glemmes det let Men her har du et menneske med direkte forbindelse til det himmelske liv – det evige liv. Et menneske som hver eneste dag tilføres liv fra Guds rige – fra Gud selv. Og som har sine livsrødder i Himmelen! Derfor sendes der himmelliv ud i hele organismen. Forstand og fødder, øjne og ører, mund og mave, hoved og hænder... Hele det kristne menneske næres af livet fra rødderne i Himmelen. Og får sit selvfølgelige og naturlige himmelpræg. Alle ugens 7 dage og årets 52 uger.

Hver eneste dag kan en kristen glæde sig over og hvile i, at meningen med livet er fundet. Livets begyndelse og livets afslutning er kendt. Både den lille historie – ens eget liv – og den store historie – alt liv på jorden – har en meningsfuld begyndelse og en meningsfuld afslutning. Det hele begynder og ender: Hos Gud!

Troen på Jesus Kristus er helt central Det er ham, rødderne har fat i og henter himmellivet fra. Ved ham er Guds herligste sted, Himmelen, totalåbnet. I den verden hører kristne mennesker ligeså naturligt og selvfølgeligt til som Jesus og trives og færdes i den.

Indtil videre er Jesus lidt foran. Lige nu er han i Himmelen. Lige

nu er vi på jorden. Men afstanden er alligevel ikke så stor. Vel er vi rent fysisk på jorden, men vore egentlige livsrødder har fat i Himmelen. Og der gennemstrømmes de af det reneste himmelliv. Og kan ikke andet end sende liv af præcis samme slags videre til deres "plante" på jorden.

Vel sker det i en jordisk udgave – ikke mindst oplevelsesmæssigt. Himmellivet kan i perioder opleves som næsten ingenting, men fakta er – og det opleves altså også! – at her er liv der er noget, der vil noget, der kan noget.

Taler med Gud

Det var det, de gjorde i Paradiset, Adam og Eva. Naturligt og selvfølgeligt gjorde de det. De var jo, hvor Gud var. Så selvfølgeligt snakkede de sammen! Face to face! Det kan vi ikke. Den mulighed gik i stykker, da alt andet også gik i stykker i syndefaldet. Men vi kan stadig høre, hvad Gud siger. Vi kan stadigvæk tale med Gud. Nu sker det i høj grad via Bibelens ord. Fra øje til ord eller fra ord til øre. Og her er det sagt, det Gud vil, vi skal vide! Derfor lander kristne igen og igen i: Hvad står der i Bibelen?

Kristne er heller aldrig helt tilfredse med eller trygge ved deres egne, andres eller avisernes meninger om livsafgørende spørgsmål. Her må man ha' fat i: Hvad har Gud sagt?

Og det mærkelige sker – selvom det egentlig er det allermest naturlige! – at man igen og igen må sige: Hvor er Gud altså klog på livet! Jeg takker dig, Gud!

Takken til Gud er der helt selvfølgelig. Tovejskommunikationen er intakt. Gud og mennesket taler sammen! Og jo mere det går op for et menneske, hvad Gud har sagt i sit ord, des længere bliver listen over "samtaleemner" og "samtaletyper". Faktisk går det meget hurtigt op for mange kristne, at alting kan siges til Gud, og det kan gøres i alle de sindsstemninger, et menneskeliv kan indeholde.

En andens liv er vigtigst

Han var ikke sådan at slå ud. Selvom han helt klart vidste, at hans liv ikke var ok, ja, selvom han næsten dagligt pintes i sit inderste over noget, han havde gjort, var han underligt frimodig overfor den levende Gud. Han vidste, at Gud så og kendte til alt det onde og ødelagte i hans liv. Alligevel var han altså ikke bange for Gud. Guds dom frygtede han ikke. Og det var altså ikke fordi han lukkede øjnene for virkeligheden om sit eget liv. Faktisk tværtimod. Han havde fået åbnet sine øjne!

Han havde set sit eget liv hos Jesus! Og i den virkelighed kunne Paulus juble: "Jeg er korsfæstet med Kristus. Jeg lever ikke længere selv, men Kristus lever i mig ... Guds søn, der elskede mig og gav sig selv hen for mig".

To meget personlige ting så han hos Jesus.

- Han så, at hans liv var med hos Jesus på en helt speciel måde. Det liv der var hans. Fra inderst til yderst. Hans liv med synd, skyld, skam, smerte og aldrig godt nok var med, da Jesus døde.

- Han så, at hele Jesu liv, lige fra det var i Marias mave til døden på Golgata, blev levet som hans liv.

Altså, det mest personlige i hele tilværelsen for Paulus og alle vi andre er, at i Jesu død fjernes alt det liv hos os, som ikke kan være i himmelen, og i Jesu liv kan vi få alt det liv, vi har brug for i himmelen!

Her, i Jesus, er Guds afgørende himmelliv til os. Livet med rødder i Himmelen!



Søren Pedersen f. 1951

Uddannet bygningsmaler 1971.

3-årigt bibelskoleophold på Fjellhaug, Oslo.

Korttidsansat i KFUM & K 1973 -74.

Ansats som prædikant i LM siden 1976.

En frihed der vil noget!

Kristne er fri for at have to herrer! Vi må nøjes med én, Gud selv! Himmelen og jordens skaber. Verdens nådige frelser. Og da kristne har et liv i Jesus, hvor det hele er som det skal være, kan alle kræfter bruges til livet her på jorden. Hvor det skal gøres vil være meget forskelligt, men det er jo mest naturligt at det sker, hvor jeg er lige nu! På arbejde, i familien, i menigheden, i fritiden, i det danske samfundsliv... Hvad der skal gøres, vil også være meget forskelligt. Men med rødder i himmelen kan jeg være aktiv og handle i tryghed. Da er jeg konstant i tæt forbindelse med ham som i fuldkommen faderomsorg kan -give -ikke give -holde tilbage -tage, men som aldrig overlader mig til mig selv.

Smag på Himmelen

Når vi har vores rødder i Himmelen, er der jo ikke noget underligt i, at vi får smag for det liv, der er i Himmelen. Helt naturligt vil vi gerne være, hvor vores egentlige liv er. Det er simpelthen unaturligt for en kristen ikke at være i Himmelen. Så der er altså ingen grund til at have dårlig samvittighed over at længes efter at være der. Heller ikke som 17-årig nybagt kristen.

Selvom man skulle tro, at en sådan praksis vil gøre én passiv og ligegyldig over livet her på jorden, er det lige stik modsat. Faktisk er det sådan, at jo mere smag en kristen får for det himmelske liv, des større frihed og evne har det til at leve som et rigtigt menneske. Et menneske der ikke kan lade være med at gøre noget godt.

I 1916 fik en forældreløs hindustansk pige sit nye hjem hos missionær Peter Martin Legêne. Derfor regnes den 18. oktober 1916 for dagen, hvor børnehjemmet i Surinam blev grundlagt. I anledning af 90-året for "Sukh Dhaam" ("Glædens og lykkens hjem") bringer vi her en artikel af tidligere børnehjemsleder, Magda Martinsen, Henne.

Historien om Sukh Dhaam

Den 23. november 1885 blev der i Bromme på Sjælland født en dreng, der fik navnet Peter Martin Legêne. Hans far var landmand, men da Peter Martin ikke havde lyst til landbrug, fik han uddannelse som journalist. En dag fik han fra sin avis en opgave, som gik ud på at dække et missionsmøde. Det greb ham så stærkt, at han besluttede selv at rejse ud som missionær. Han henvendte sig til Herrnhuterne i Tyskland for at få en uddannelse, og han blev så sendt til missionskolen i Niesky, hvor han var fra 1909 til 1912. Oprindeligt var det meningen, at han skulle rejse til Afrika, men i 1912 besluttede missionsledelsen at sende ham til Surinam for at arbejde blandt de britisk-indiske immigranter. Det var en stor skuffelse for Peter Martin Legêne. Han var bange for, at han ikke var god nok til dette arbejde. Men han tog imod kaldet og blev sendt til Indien for at lære sprogene hindi og urdu og den indiske kultur. Derefter kom han til Holland for at lære det hollandske sprog. Det skulle foregå hos en lærer ved navn van Zanten. Der lærte han også datteren Annie van Zanten at kende, som senere blev hans kone. Den 18. juni 1914 blev de gift i De nieuwe Kerk i Amsterdam. Bryllupsrejsen gik til Danmark, så familien kunne lære hans kone at kende. Mens han var der, kom borgmesteren en aften og advarede ham imod mobiliseringen, som skulle foregå

næste dag. De rejste med det samme, hvorved Peter Martin undgik at komme med i 1. verdenskrig.

Til Surinam

I oktober 1914 ankom ægteparret til Surinam, hvor han til en begyndelse blev ansat til at arbejde i menigheden i Paramaribo. I et brev af 28. december skriver Legêne: "Jeg kan ikke takke Herren nok for, at jeg først fik lov at komme til Indien; det er mig en uvurderlig hjælp i arbejdet, da jeg derved har fået ganske anderledes oversigt over hinduernes tanker og følelser og en større færdighed i at tale deres sprog... Rørende er det at se deres glæde over, at jeg kan fortælle dem om deres eget land og folk, tit kan jeg bringe dem en hilsen fra deres egen by. Så kalder de mig et 'barn af deres eget hus', et udtryk for sandt og oprigtigt samfund".

Der bor 25.000 kulier (indere) i Surinam. Der er to missionærer til at betjene dem, én missionsstation, nemlig i Paramaribo, én jernbane i hele landet og ingen veje; missionærerne må benytte floderne. Legêne skriver: "Det er derfor vor største bøn, vi har til Gud foreløbig, at han vil give os midler til at bygge en ny station ved floden Commewijne, hvor min hustru og jeg skal bo. Grunden har vi og noget af et hus også. En tidligere plantageejer har

skænket os det”.

Foreløbig fik de en bolig i Gertruidenburg; her arbejdede Legêne så ud fra. Marts 1916 skriver Legêne herfra: “Fra Danmark, Nordslesvig og Holland er der indkommet 10.000 gld. til en ny station. Nu er det vor inderlige længsel at kunne gøre noget for de kære små forældreløse indiske børn. Vi føler det som en knugende nødvendighed at oprette et børnehjem ved den nye station for ulykkeligt stillede indiske børn. Jeg ville så gerne, at også dette skulle være danske venners opgave.”

I august 1916 begynder de på missionsstationen og i marts året efter erklæres den for næsten færdig. Huset er bygget højt på pæle, fordi det er nødvendigt med luftning i stuerne og huset ikke skal rådne forneden, når regnskyllerne kommer. Der er muret en meget stor beholder til regnvand, som kan rumme 24.000 liter. “Så har vi gjort, hvad vi kan og stoler på, at Herren skal fylde for os hvert år, så vi ikke behøver at lide tørst i varmen. Men den har også kostet

over 1.000 kroner. Desuden er der gravet en brønd med grundvand, som kan bruges til rengøring, vask, vanding af haven osv.”

Børnehjemmets start – og de voksende behov

Den 1. juni 1917 flytter de ind i hovedbygningen i Alkmaar – og alle regningerne er betalt. “Ved siden af ligger et nydeligt lille hus. Det er vort hjem for

*Peter Martin Legêne
i Indien 1913-14.
"Min første lille ven".*

indiske børn”, skriver Legêne, “I løbet af få måneder fik vi hele beløbet og endda til driften”. Allerede i Gertruidenburg havde ægteparret optaget en lille indisk pige i deres hjem den 18. oktober 1916. Hun hed Dhanmatie. Hun var 5½ år og kom fra sygehuset, en stakkels lille pige, som blev den første af mange børn, som fik deres hjem hos Legênes. Derfor regnes den 18. oktober 1916 for børnehjemmets start.

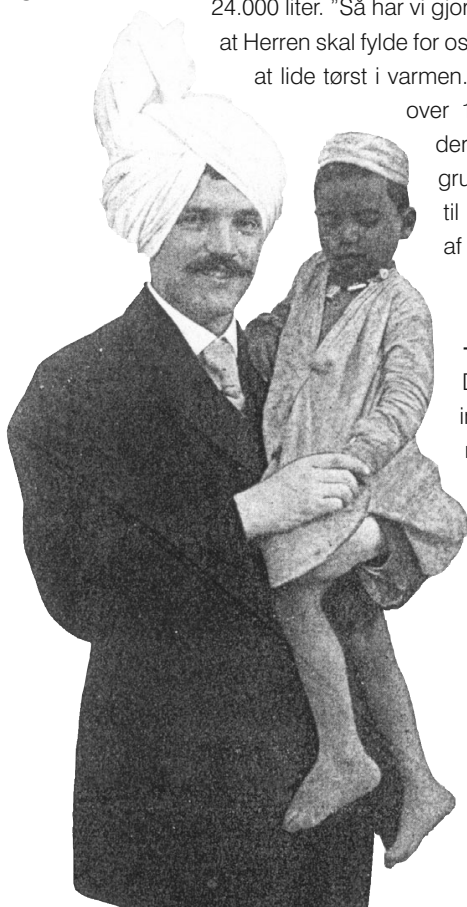
17. juni 1919 skrives: “Det ene barn efter det andet kom og bankede på vor dør: fattige, ulykkelige, forældreløse, mishandlede stakler. De kom, de fyldte vort hus, fyldte det til overmål, så at vi måtte tage andre huse i brug, der ikke var beregnede derfor. Og nu, jeg skriver disse linier, har vi to dusin børn i vor pleje. Deraf sover 5 drenge i vort hus, da der ikke var plads til dem i børnehjemmet. Vi har 10 drenge og 14 piger i alderen fra 1½-14 år. Hvilken rigdom og hvilken lykke at måtte skaffe alle disse børn en lykkelig tilværelse og frem for alt at få lov til at bringe dem hen til frelseren i deres tidligste ungdom.”

I et brev senere samme år modtager missionsvennerne i Danmark et råb om hjælp: “Vi har nu 29 børn, som alle vil have mad, drikke, klæder og husly. Vi ved ikke, om vi måske skal blive nødt til at sende dem bort igen. Herren har banket på vor dør for dem, og vi har taget dem i tro på, at hjælpen hjemmefra ikke ville udeblive, at vi ville få midler også til at udvide hjemmet, så vi kan skaffe dem en god pleje og opdragelse og lade dem tilbringe en lykkelig og velsignet tid hos os; men frem for alt lære dem at elske og tro på verdens frelser, Jesus Kristus.”

Den spanske syge havde givet 16 forældreløse børn.

Planerne om udvidelse blev godkendt af Brødremenighedens hovedbestyrelse. Til udvidelse af børnehjemmet modtog man et brugt hus fra Paramaribo for 3.500 gld. + fragt og forandring 6.000 gld. I alt 9.500 gld. + 1.000 til at ordne pladsen. Det blev købt af missionsfirmaet CKC.

Så skete det da; den 4. april 1922 blev pigehjemmet indviet. Det blev til en stor festdag, hvor selv guvernøren var med. Legêne skildrede børnehjemmets historie og sagde bl.a.: “Vi har kaldt det nye hus “Sukh Dhaam”, hvilket betyder Glædens og lykkens hjem. Det skal det først i sandhed blive, når vi i Jesus Kristus har



fundet vor frelser og ved hans Ånds hjælp har lært at elske Gud og mennesker af et rent hjerte. Og ligesom Herren har skænket os dette herlige hjem, fordi vi bad ham om det og ikke blev trætte af at bede derom, således vil han også skænke os det salige "Sukh Dhaam" deroppe hos ham i herlighedens rige. Ja, måtte så dette hus blive døren ind til det sande "Sukh Dhaam" for alle disse børn og mange flere, som sikkert skal følge. Det give Herren i sin nåde."

11. september 1923 ankom Ane Nissen fra Skjern. Hun var sygeplejerske og antaget af Brødremenigheden for en periode af to år.

"Propagandarejse"

I november 1923 meddeles det, at missionen blandt inderne er i en nødstilstand, idet der er et vældigt underskud i kassen. Bestyrelsen har spurgt P. M. Legêne, om han vil tage på en propagandarejse gennem Nordamerika, Skandinavien, England og Holland for at skaffe penge og interesse for arbejdet. Hans kone er sammen med børnene rejst til Holland fordi et af børnene skal opereres, og det ikke kunne gøres i Surinam. En tysk missionær, br. Fliegel overtager ledelsen af børnehjemmet. Legêne når til New York juleaften og var i Bethlehem (Nordamerika) indtil 30. december. I begyndelsen af maj kommer turen til Danmark.

6. december 1924 skriver Legêne: "For et par uger siden nåede jeg til Holland efter min missionsrejse rundt omkring i det gamle og det nye Danmark. Det var en meget streng tur, da de gode brødre, som havde lagt rejseplanen for mig, helt havde glemt eller forsømt at give mig en hviledag om ugen og heller ikke havde taget nok hensyn til de lange afstande, jeg somme tider måtte tilbagelægge for at komme fra det ene sted til det andet. Ikke så få gange måtte jeg sidde 12 timer i toget om dagen, og så endda holde både møde og eftermøde til kl. 1 om natten. Jeg var da også meget træt og overanstrengt, da jeg var færdig, og har haft vanskeligheder med at sove, mine nerver tåler ikke så meget nu.

Men på den anden side ser jeg tilbage på rejsen med stor glæde i hjertet. Herren har velsignet den over al forventning. Og

det, at den tid, der var til rådighed for Luthersk Missionsforening, var udnyttet til det yderste, var for mig også et bevis på, hvor megen kærlighed og interesse der er til hedningemissionssagen iblandt vennerne. Jeg kan da heller ikke andet end takke vor kære frelser for alt, hvad jeg oplevede på denne rejse...

Tilbage i Surinam

... I Surinam ligger der store og velsignede opgaver og venter på at blive taget op. Og der er ingen tvivl om, at det særligt er danske venner, Herren kalder på for disse opgaver. Ca. 35.000 britisk-indere venter på at få evangeliet at høre og blive ledet til ham, der ene kan frelse dem... Vi skulle gerne have bygget en kirke i Alkmaar, hvor vi stadigvæk ikke har noget sted til at holde gudstjeneste med vore folk. Vi trænger også hårdt til en motorbåd for bedre at kunne nå ud til de mange hedninger, der lever rundt omkring i landet..."

Da Ane Nissens kontrakt nu er udløbet, er hun foreløbig flyttet til et andet af Brødremenighedens børnehjem ved navn Saron. Senere kom der brev fra biskoppen i Surinam med bøn om at få lov at beholde hende længere, da man satte stor pris på hendes indsats. Selv udtalte Ane Nissen sig forhåbningsfuld og at hun var glad og tilfreds i sin gerning på Saron og ikke tænkte på at bryde op fra den.

Sammen med sin familie nåede Legêne igen til Surinam den 24. august 1925. Forud derfor var han blevet ordineret til presbyter (præst) i Herrnhut. Den 2. september overtog han igen ledelsen af børnehjemmet. Noget af det første, der trængte sig på, var at få et særskilt hus også til drengene.

I foråret 1926 blev det første lille hus ved siden af hovedbygningen indrettet til drengene. Et rummeligt hus med to soveværelser, en stor dagligstue, et klædekammer, en toværelses lejlighed for en gift, lokal medhjælper og to verandaer. Her er der plads til 30 drenge. Ovenpå byggede man en sal til brug ved gudstjenesterne.

10-års jubilæum

I oktober fejrede man 10-års jubilæet for børnehjemmet. Den

nu 13-årige Dhanmatie var stadig i hjemmet sammen med 70 andre børn. Det berettes også, at der er købt et hus med et større stykke land lige over for missionsstationen, hvor evangelisten nu boede og hvor der avledes kaffe, kakao og andre frugtsorter. Motorbåden er også blevet en realitet.

Efterhånden fik man samlet penge sammen til bygningen af en kirke på pladsen ved siden af pigehjemmet. 28. oktober 1928 var der indvielse af kirken, som var bygget af træ på høje cementpiller med henblik på foreløbig at få egen skole under kirken. Kirken havde ca. 300 siddepladser. Legêne fortæller: "Vi har ikke haft nogen bygmester til at lave tegningen og ingen fagmænd til at udføre arbejdet. Vi er stolte af den, fordi det er vort eget arbejde og det betyder nyt liv i menigheden"

Om skolen berettes, at den blev åbnet i Alkmaar januar 1929 for de 40-50 børn fra børnehjemmet, som hidtil havde måttet gøre brug af Leliëndaal skole.

Nye medarbejdere

Den 4. juli 1930 rejser familien Legêne til Holland på hvileår. Missionær Raillard flytter til Alkmaar, og får lederansvaret der, men han må være 3 dage om ugen i Paramaribo. Under sit ophold i Holland, blev P. M. Legêne kaldet til at være generalsekretær for Zeister Zendingsgenootschap (ZZG, som vi kender Brødre-menighedens missionselskab også i dag). Først i 1931 fik man hjælp af ægteparret van Baalen: Ledelsen stod dog ikke alene. Fra 1927 havde to danske søstre gjort en stor indsats, nemlig Ingrid Jensen og Ruth Henriksen. Førstnævnte måtte imidlertid stoppe på grund af sygdom. I hendes plads kom i 1931 Hedvig Jensen, senere kendt som Nani (bedstemor)

Efter at ægteparret Endert havde haft ledelsen i nogle år, blev Ruth Henriksen bedt om at overtage den i juni 1937 på grund af fru Enderts sygdom.

I 1938 kom der penge fra Danmark til renovering af pigehjemmet og bygning af en ny stald.

I september 1938 blev det gamle pigehjem revet ned, så kun de høje pæle og underste bjælker blev tilbage. I begyndelsen af november blev der taget fat på opbygningen, og så gik det raskt

fremad, indtil materialet slap op. Hele bestillingen var nemlig ikke kommet med, hvorfor det hele trak i langdrag.

I februar 1939 rejste Ruth Henriksen hjem på hvileår et år før tiden på grund af faderens langvarige og svære sygdom. Det blev fatalt; for 2. verdenskrigs begyndelse gjorde, at hun ikke kunne rejse tilbage til Surinam, og Hedvig Jensen måtte som eneste dansker i børnehjemmet gennemleve disse frygtelige år næsten uden kontakt til hjemlandet.

4. juli 1939 skrev Hedvig Jensen: "Der var tale om at lukke børnehjemmet, men vi mente dog at skulle fortsætte i tillid til, at Gud kan give os, hvad vi har nødig for hver dag". I 1941 lød det: "Foreløbig er vi ved at få pigehjemmet malet. Også her har Gud hjulpet forunderligt, idet vi har fået midler til det, så vi kan betale med det samme."

(På grund af krigen var 4000 europæiske missionærer afskåret fra hjemlandet rundt om i verden. 2500 forblev i deres arbejde. Bag dem stod 168 forskellige selskaber med et samlet budget på 23 millioner kr. årligt, som nu ikke kunne sendes ud. Men fra Amerika kom der en storstilet hjælpeaktion på 10 millioner kr.)

Lys forude...

16. februar 1948 skriver Hedvig Jensen: "Ja, så har vi fået elektrisk lys. Det er vel nok en stor lettelse og forbedring og hjælp i arbejdet. Jeg behøver kun at trykke på en knap i soveværelset, så slår motoren an eller fra; det er rigtignok noget andet end at fylde og tænde og pumpe de andre lamper hver aften." (Hertil kan undertegnede sige, at det ikke altid derefter gik sådan, vi havde ofte mange problemer med motoren, før vi fik elektricitet fra regeringen).

Den 9. september 1950 forlyder det: "Skolen er nu færdig og taget i brug og så kommer turen til dregehjemmet. Tak, fordi I vil hjælpe os". I årsrapporten 1950 står der: "Børneantallet i skolen stiger stadig, så der skal kaldes endnu en lærer til vor skole. Endelig fik vi en skole til de mange børn, og vi er fri for dem på pladsen rundt om husene. Det er Brødre-menighedens skoleinspektør, der har ladet den bygge, kun en ringe del blev godtgjort af regeringen. I september kunne skolen tages i brug



Magda Martinsen f. 1929

Læreruddannet 1954.

Tidl. missionær på børnehjemmet Sukh Dhaam i Surinam (1956-90).

Forfatter til bogen: *Ikke alle dage er lige*, Eget forlag 1999.

og lærerinderne var glade for at have fået gode lokaler at arbejde i. Det trak ud med skolebyggeriet og derved også med drengehjemmet, men 20. november blev der begyndt og nu er arbejderne flittige ved arbejdet”.

Det nye drengehjem blev indviet 26. maj 1951. Br. J. Krüger holdt åbningstalen og sagde bl.a.: ”Målet med arbejdet er ikke alene at give børnene en god opdragelse, så de kan komme frem i samfundet, men at vi her må vise dem hen til Jesus, som vil hjælpe og lede og stå bi livet igennem.” Anne Breum Jakobsen, som kom til Surinam i 1950 flyttede ind i søsterboligen hos drengene.

Fornemt besøg – og ny kirke

1. november 1955 fik Surinam besøg af Dronning Juliana og Prins Bernhard fra Holland, og dronningen besøgte også børnehjemmet. Hedvig Jensen skrev: ”Det var en stor oplevelse for os alle. Mange af inderne troede, vi skulle få en stor gave til vor kirke, men det fik vi ikke. Kirken var ikke til at reparere og den var ikke til at pynte på. Da guvernøren et par gange havde sagt, at vi dog måtte gøre noget ved den, så vi ingen anden udvej med den, end at rive den ned, men vi har jo ikke penge nok til at bygge en ny for endnu. Vi holder gudstjeneste i legeværelset i pigehjemmet.” Det gjorde vi endnu, da jeg kom til Alkmaar i februar i 1956. Det lykkedes først at få en ny kirke bygget, mens Ragnhild og Johannes Winther havde ledelsen af børnehjemmet. Efter uendelig mange drøftelser og menighedsrådsmøder blev man enige om at bede br. Lieveld, som var arkitekt, om at tegne kirken. Den 29. august

blev den første sten lagt af evangelist Nathan Lachman og søster Anne Breum Jakobsen. Vores medhjælper i børnehjemmet, br. M. Mingoen, stod for byggeriet. Resultatet blev en smuk kirke med megen symbolik i sten og glasruder, som blev bygget lige uden for pigernes legeplads, hvor der havde ligget to medarbejderhuse. Kirken blev indviet den 11. juni 1960.

Bag skolebygningen havde børnehjemmet endnu et stykke jord, som de store drenge sommetider spillede fodbold på sammen med drenge fra nabolaget. Det besluttede man nu at bruge til opførelsen af en ny og større skole med 6 lokaler. Denne skole, som bærer navnet P. M. Legêneskole, stod færdig i 1965. Det viste sig, at skolen allerede da var for lille. Der var ingen plads til børnehavebørnene, så man restaurerede den gamle skole. Det øverste blev revet ned, og der kom nyt tag på. Børnehjemmet fik lov til at indrette to af lokalerne til en sal, hvor alle børnene kunne samles til fx en filmaften o.a.. Skolen brugte så et lokale i den anden ende nærmest den nye skole.

Det varede dog kun få år, idet LMF (Lærernes Missionsforening i Danmark) gav penge til opførelsen af et lokale mere ved selve skolen. På gavlden blev skolens navn malet.

Meget af det, der videre skete i ”Sukh Dhaam” i de følgende 25 år kan læses i bogen *Ikke alle dage er lige*, skrevet af undertegnede. Og nu ved 90-års jubilæet for P. M. Legênes børnehjem ”Sukh Dhaam” kan hun bevidne, at Sabitrie og Adolf Salamat på en god og stabil måde fører traditionerne videre. Selv ville de sige: ”ved Guds hjælp”.

Katekismus updated

Katekismus, regn og blæst var tre alen af samme dårlige stykke for mange skoleelever igennem generationer.

De lange snørklede og uforståelige sætninger skulle læres udenad, og læreren blev vred, og man kom i den sorte bog, når man ikke kunne lektien.

Sætningerne blev repeteret som det sidste inden man småhulkende faldt i søvn, man drømte dem om natten, og de ramte en som en kølle i nakken som de første, når man modstræbende vågnede om morgenen. Og så prøvede man på at huske ordene i den rigtige rækkefølge, mens man stred mod regn og blæst i retning af skolen og læreren, som blev vred, når man rejste sig og stammende og hakkende gik i stå og kom i den sorte bog og fik anmærkninger med hjem.

Ær din Fader og din Moder.

Det er: Vi skal frygte og elske Gud, saa at vi ikke ringeagter vore Forældre og Herrer eller fortørner dem; men holder dem i Ære, tjener, lyder, elsker og agter dem.

Det fjerde Bud byder os ikke alene at ære vore Forældre, men også alle dem, som i visse Måder er os i Forældres Sted, saasom Husbonde og Øvrighed, Lærere og Sjælesørgere.

Man undgik ikke en fornemmelse af, at fik man læreren på nakken, så fik man også Gud på nakken.

Og læreren fik man på nakken, hvis man ikke kunne sin lektie. Og ham skulle man elske og ære – mens han løftede én i nak-

kehåret og man blev noteret i den sorte bog.

Og i bemærkning 5 i forklaringen til det første bud står der:

Gud er hellig, det er: han elsker det gode og hader det onde. Han er retfærdig, det er: han lader det gode faa Fremgang og Løn, og han hæmmer og straffer det onde.

Katekismen er forfærdende! Man ville gerne lære det; men man kunne ikke. Man ville gerne gøre læreren tilfreds, så man fik en venligt nik og et smil, som Tove, præstens datter fik, når hun rejste sig og med høj og klar stemme sagde de svære og tunge ord uden en eneste gang at vakle eller tøve.

Bare man kunne som præstens datter! Men man kunne jo ikke, og læreren blev vred og spurgte, hvad man dog skulle stille op med en dreng, som bare sad og snøftede og kikkede på sine sorte negle.

Og Gud er som læreren!

Godt, man kun skulle gå i skole i 7 år; så slap man da for læreren!

Men Gud? Ham kunne man ikke slippe for.

Ind imellem hørte man bibelhistorie. Man kunne let forstå Abrahams fortvivelse, da Isak spurgte ham om offerdyret, da de to sammen vandrede mod Moria bjerg. Man sad helt fremme på skolebænken, da læreren fortalte, at Abraham bandt Isak og hævdede kniven for at ofre ham. "Åh, nej. Det må ikke ske! Hvordan skulle Abraham dog forklare det for Sara, at de havde mistet Isak?"

Få Avisen Tro&Mission til særpris!

Et tilbud til dig, der abonnerer på Budskabet, men ikke på Tro&Mission.

Som ny abonnent kan du få
resten af 2006 og hele 2007 for **kun 175 kr.**
Normal-pris for 2007: 335 kroner.

Luthersk Missionsforenings nyhedsavis - med syn og udsyn

Send en mail til: d1m@d1m.dk.
Eller ring til: 48 20 76 60

Avisen **Tro&Mission**

33

- Og så viste Gud ham et andet offerdyr!! Og Isak kunne hoppe ned fra alteret.

Og det satte sig som en anelse i drengesindet: Er det i virkeligheden sådan Gud er? Fandt Gud et andet offerlam, så han alligevel ikke er vred!

Senere nåede man frem til forklaringen til Fadervor og så, at der i forklaringen til den 5. bøn stod:

Vi beder i denne Bøn, at den himmelske Fader ikke vil se paa vore Synder og for deres skyld afvise vor Bøn. Thi vi er intet værd af det, som vi beder om, og har ikke heller fortjent det; men vi beder, at han vil give os det alt sammen at Naade, thi vi synder daglig meget, og fortjener intet andet end Straf.

Nederst på side 112 står der i forklaringen til Alterets Sakrament:

Det gives og udgydes for eder til Syndernes Forladelse. Ved disse Ord gives der os nemlig Sakramentet Syndernes Forladelse, Liv og Salighed. Thi hvor Syndernes Forladelse er, der er

ogsaa Liv og Salighed.

Det blev skrevet på en lille lap papir og gemt under det rød-blomstrede hyldepapir, mor havde lagt i bunden af skuffen i natbordet.

"Når jeg bliver stor og konfirmeret, vil jeg gå til alters og modtage brød og vin og syndernes forladelse og liv og salighed". Og i morgen er det søndag, og så skal jeg ikke i skole.

Leif Bach Kofoed f. 1944

Læreruddannet 1970.

Ansæt på Sædding Efterskole siden 1974.

Prædikant i LM, Vestjyllands afd.

Medlem af LogosMedias bestyrelse.

Tidl. redaktør af Budskabet.



Lederartikler		Nr.	Side
Jørgensen, Bent Houmaa:	Nøden for de ufredste	2	2
Jørgensen, Bent Houmaa:	Himlen begynder på jorden	6	2
Kaas, Ebbe:	Forsoningen skiller	5	2
Poulsen, Flemming Bak:	At gribe det ubegribelige	3	2
Vigilius, Mikkel:	Bileams vej	1	2
Tema			
Anonym	Pornografi og kristen tro?	6	15
Bach-Svendsen, Ruth og Philip:	Smykker, smart tøj og gudvillet skønhed	6	4
Baun, Erik:	Fortrolig med "Skriftens ånd".	4	2
Burgdorf, Daniel:	Kristus i mig	1	9
Bygstad, Jan:	Fra karismatikere til lutheranere	3	16
Bøe, Sverre:	At følge Jesus	1	4
Christensen, Jens Ole:	Autoritet, autoritær, autoritativ	4	6
Christensen, Jens Ole:	"Sex er kommet for at blive"	6	7
Hansen, Henrik Haahr:	Evangeliet som drivkraft	1	12
Hansen, Peter Nord:	Oasebevægelsen	3	4
Johansen, Anne Mie Skak:	Oasebevægelsen i dag	3	13
Kofod, Peter Funch:	Mission fra reformationen til i dag	5	8
Kaas, Ebbe:	Rosenius som leder:	4	14
Luther, Martin:	Et lystent blik	6	12
Ndelwa, Oskar:	Mission fra et afrikansk perspektiv	5	4
Olsen, Bent:	Mission og bøn	5	16
Olsen, Ditte:	At bo i Skriften	4	13
Olsen, Ditte:	Fordrejet	6	11
Olsen, Ditte:	Ventetid	5	19
Poulsen, Flemming Bak:	Herre over alle ting	1	16
Rasmussen, Jens Jørgen:	Fejl i forsyningslinjerne	3	9
Rasmussen, Leif:	Forkynd Kristus indtil han kommer	5	20
Rønne, Finn Aasebø:	I skal få kraft	5	12
Rønne, Finn Aasebø:	Signalement af fremtidens missionær	2	8
Schmidt, Peter Møller:	Værdien af et myndigt lægfolk	4	10
Sørensen, Enok:	En forandret verden	2	12
Sørensen, Poul Bo B.:	At arbejde på ægteskabet	6	18
Techow, Peter Isac:	Forsoningen og mission	2	4
Techow, Peter Isac:	Missionsfaklen	2	18
Wiwe, Else:	Gud kalder	2	15
Troslære			
Søndberg-Madsen, Johnny:	Jesus Kristus – sandt menneske	1	32
Søndberg-Madsen, Johnny:	Jesus Kristus som ypperstepræst	2	21
Søndberg-Madsen, Johnny:	Dåb	3	30
Søndberg-Madsen, Johnny:	Dåbens brug	4	34
Søndberg-Madsen, Johnny:	Nadveren	5	38

		Nr.	Side
Tro i tiden			
Andersen, Ejler Nørager:	Menighed i en postmoderne tid	3	34
Lundby, Hans:	Herren beskytter de fremmede	2	24
Nielsen, Anker:	Omkostningerne ved at følge Jesus	1	30
Pedersen, Søren:	Med rødder i Himmelen	6	25
Petersen, Birger Daniel:	Omsorg og forbønssamlinger	4	28
Andre artikler			
Andersen, Finn B:	Italiensk bryllup uden Luther	1	26
Bygstad, Jan:	Den rummelige kirke	5	24
Jensen, Kim:	Generationernes møde i LM	4	19
Kofoed, Leif Bach:	Katekismus updated	6	32
Martinsen, Magda:	Historien om Sukh Dhaam	6	27
Nissen, Peter E:	Musik og moderne vækkelseskultur	4	22
Nissen, Peter E:	Vakthed og moderne samfundskultur	3	40
Nummela, Leif:	Ved du, hvem du tror på	5	30
Roswall, Samuel:	Gudina Tumsa – en kirkeleder	1	21
Sejergaard, Jørgen:	Peter Halldorf	3	21
Horisont			
Jørgensen, Bent Houmaa:	Teknologi til verdens ende	4	26
Jørgensen, Bent Houmaa:	Iransk præst lider martyrdøden	2	36
Kaas, Ebbe:	Kernefamilien undermineres af kunstig befrugtning	4	27
Kaas, Ebbe:	Fremtidens kirke	3	28
Kaas, Ebbe:	Nye menigheder – hvorfor?	4	27
Kaas, Ebbe:	Kirken skal tale som Guds ord	2	34
Kaas, Ebbe:	Sex og samfund	1	28
Kaas, Ebbe:	Fundamentalt anslag mod friskoletanken	1	28
Madsen, Lene Due:	Bibelen tilbage til albanerne	3	29
Madsen, Lene Due:	Super – coaching?	5	31
Poulsen, Flemming Bak:	Fællesskabet forkynder	1	29
Poulsen, Flemming Bak:	Livets paradokser	3	29
Vigilius, Mikkel:	Muslimerne iblandt os	2	35
Vigilius, Mikkel:	Korsvej	2	35
Vigilius, Mikkel:	Dansk Oase bruger katolsk præst	5	31
Vigilius, Mikkel:	Svensk Oase og vranglærende forkyndere	5	33
Bøger			
Andersen, Børge Haahr:	Evangeliet i livets overgange	3	43
Andersen, Eleonora:	Ung sorg	5	44
Carson, D.A.:	Fra vanvid til sund tro	5	43
Dahl, Kjell-Petter:	Nåde-gaver i funktion	3	44
Elgvin, Torleif:	Mine læber spiller fløjte	5	47
Jørgensen, Theodor:	Guds menneskelighed	5	46
Lyrstrand, Vagn:	Kirkekig	3	48
Lyrstrand, Vagn:	Til den kirkelige forbruger	2	33
McLaren, Brian:	Kristen på en ny måde	5	45

		Nr.	Side
Menighedsfakultetet:	Gudsbilledet i fortid og nutid	3	46
Meldgaard, Jens Christian:	Den nære afstand	3	48
Nissen, Hans Erik:	Han er vor fred	1	36
Rasmussen, Leif:	Kald og pligt	1	35
Sjaastad, Egil:	Han vækker mit øre	2	32
Skarsaune, Oskar:	Den ukendte Jesus	5	41
Southern, Randy:	Slaget om 6	3	47
Thaylor, Rhena:	I livets skygge	5	48
Vigilius, Mikkel:	Kirke i kirken	2	29
Vigilius, Mikkel:	Ved evangeliets kraft	5	42
Hebræerbrevet			
Wind, Thomas:	I Hebræerbrevet	2	26
Wind, Thomas:	II Guds søns lidelse	3	36
Wind, Thomas:	III Jesus Guds søn	4	30
Wind, Thomas:	IV Melkisedeks forbillede på Kristus	5	34
Wind, Thomas:	V Kristi præstedømme i tjeneste og offer	6	21

Hilsen fra redaktøren

I hvert nummer siden januar 2004 har sognepræst Johnny Søndberg-Madsen, Østervrå i Vendsyssel skrevet en troslære-artikel. Det blev til i alt 17 artikler, hvor Ordet, Gud Fader, Guds Søn og sluttelig dåben og nadveren blev gennemgået og behandlet.

Flere af Budskabets læsere har givet udtryk for, at denne gennemgang af indholdet af den kristne tro har virket afklarende. Artiklerne har været skrevet i et sprog, som har gjort indholdet let tilgængeligt og det på trods af, at der har været tale om ikke altid lige enkle områder af troen.

Der skal lyde en meget stor tak til Johnny Søndberg-Madsen for dit arbejde. Altid har artiklen i denne serie været redaktionen i hænde i god tid før deadline.

De sidste par år har der også været en fast spalte "Tro i tiden". Tidligere havde Budskabet Hans Erik Nissen som fast skribent til spalten og i det sidste år har der været forskellige skribenter. Denne spalte ophører ligeledes fra og med dette nummer, hvorved Søren Pedersen, Nykøbing Falster, således bliver den sidste artikelforfatter til "Tro i tiden".

Ebbe Kaas
redaktør

Udgivet af:
Luthersk Missionsforening
Industrivænget 40
3400 Hillerød
Bladnr. 91883

Returneres ved varig adresseændring



BUDSKABET 6 | 2006

TEMA | HELLIGT LIV I EN SEKSUALISERET TID